

BUDAPESTI NAPLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
József-körút 18.

Főszerkesztő: Felelős szerkesztő:
VÉSZI JÓZSEF. BRAUN SÁNDOR. A SZERKESZTŐSÉG.

Egész évre 14 frt, 1/2 évre 7 frt, 1/4 évre 3 frt 50 kr.,
egy hónapra 1 frt 20 kr.
Egyes szám Budapesten 4 kr., vidéken 5 kr.

A Vaterland öröme.

Budapest, március 20.

(s.) Egy kis baleset érte gróf Tisza Istvánt. Megdicsérte a *Vaterland*. Édes Istenem, mindnyájunkat érhet baleset, de őszintén szólva, gróf Tisza István megérdemelte a malőrjét.

Nagyon meg van elégedve a *Vaterland* azzal, amit gróf Tisza az osztrák viszonyokról mondott; magasztaló jelzőkkel körüljuttatva közli a mult csütörtöki beszédnek ezt a részét és hozzáteszi, hogy helyeselte a beszédet a parlamenti többség, sőt maga Széll Kálmán is, mert sietett Tisza Istvánnak gratulálni.

Mit jelent vajjon a *Vaterland* dicsérete? Azt jelenti talán, hogy ez az ujság elpártolt Luegeréktől, Lichtensteinéktől, s a Hohenwarth-féle pólitikától és egyszerre eszébe jutott magyarfaló, klerikális politika helyett magyar, kálmánista politikát csinálni? Ez a föltevés, ugy-e bár, eléggé valószínűtlen? Megmondjuk hát, mit jelent az osztrák lap dicsérete. Azt jelenti, hogy az a politika, amely gróf Tisza István beszédében kifejezésre jutott, sem nem magyar, sem nem kálmánista; de nem is dualisztikus politika.

Ebből a kellemetlen dicséretből megtanulhatta Tisza István, hogy minő veszedelmes ballépés volt beszédének az a része, amely Magyarországnak az osztrák politikai alakulásokkal szemben való álláspontját egész fölöslegesen megbolygatta. Igazán mi szükség volt erre? Helyesen mondta Tisza István Mezőssynek, hogy most, mikor odaát éppen kísérleteket folytatnak abból a célból, hogy az államszervezet megváltoztatása nélkül helyreállítsák a parlamenti gépezet munkaképességét, nekünk a legnagyobb óvatosságra és tartózkodásra van szükségünk, ha az osztrák viszonyokról szólnunk. De ez áll

nemcsak Mezőssy Bélára, hanem Tisza Istvánra is. És ha fölösleges a magyar parlamentben beleszólni az osztrákok belső dolgaiba, olyan módon beleszólni, amint Tisza István cselekedte, nemcsak fölösleges, hanem ártalmas is. Ha igaza volt Tisza Istvánnak abban, hogy elhibázott dolog akár a németek, akár a szlávok mellett állást foglalni, akkor még sulyosabb politikai hiba volt, egy lélekzet alatt bátorítani a federalizmust, amint Tisza István tette. Az, amit Tisza István az osztrák viszonyokról mondott, elejétől végig a federalizmus bátorítása volt.

Gróf Tisza István a dualizmust a paritásban s csakis ebben keresi, és a paritást úgy magyarázza, hogy Magyarországnak éppen annyi joga és politikai sulya legyen, mint ő felsége többi országainak és népeinek együttvéve. Hogy azok az országok és népek egymás közt hogyan rendezkednek be, ehhez szerinte Magyarországnak semmi köze. Ez a Tisza István felfogása. De ez épp oly kevéssé magyar felfogása a paritásnak, amely kevéssé magyar a Lueger, Lichtenstein és Hohenwarth hiveinek politikája. Hiszen szó sincs róla, paritásnak paritás ez is. De Magyarországnak nemcsak paritásra van joga és szüksege, hanem paritásra a dualizmusban. Az pedig, amit Tisza István elfogadni hajlandó, nem dualizmus többé, hanem pluralizmus; nem egységes osztrák állam, hanem államocskák keveréke; ez többé nem az az Ausztria, amelyhez való közjogi viszonyunkat a hatvanhetedik alaptörvény a dualizmus alapján szabályozta.

A hatvanhetedik kiegyezésben megépített közjogi alapnak igenis nem föltétele a német hegemonia; de föltétele az egységes osztrák állam; nem követeli meg ez a közjogi alap sem egyik, sem másik ausztriai népnek a többi fölött való elsőségét; de megköveteli a dualizmust és nem türi meg sem

a trializmust, sem a pluralizmust. Nem türi meg, hogy a monarchia nagyhatalmi állásának terheit és felelősségét Magyarországnak lazán egybefüggő konfederációval ossza meg, ami voltaképpen annyit tesz, hogy Magyarország minden kockázatot, minden felelősséget egymaga viseljen, s csak az előnyöket ossza meg a federalizált Ausztria országaival.

Az egységes államiségnek minimuma az, ami még megvan Ausztriában. Ennél kevessebbel már nem érhetjük be. Nem nyugodhatunk bele abba, hogy az osztrák tartományok államokká vagy kantonokká legyenek külön országgyűléssel, vagy a svájci kantonok módjára kantonális törvényhozással. A közös ügyek intézésére nézve a magyar országgyűlés nem állhatna szóba olyan osztrák birodalmi tanácsal, amelynek összes hatalma arra szorítkoznék, hogy az egyes osztrák államok országgyűléseinek határozatait jóváhagyja, vagy engedelmesen végrehajtsa. Mihelyt az egységes osztrák állam törvényhozásából a tartományok gyűléseibe helyezik át az alkotmányos hatalom sulypontját, megszűnik a törvényes alapja a közösügyek mostani kezelésmódjának. Törvény és a saját érdeke egyaránt eltiltja Magyarországot attól, hogy az osztrák államegység teljes felbomlását, osztrák konfederáció létrejöttét csak akceptálja is, nemhogy szívesen lássa, vagy éppen bátorítsa.

Ebből pedig az következik, hogy az a politika, amelyet gróf Tisza István hirdetett, ellenkezik a monarchia közjogi szervezetével, Magyarországnak törvényes jogával, törvényes kötelességével és érdekeivel is. És vegye tudomásul a *Vaterland*, hogy ezzel a politikájával gróf Tisza István egyedül áll a magyar közvéleményben. Ezt a politikát nem helyesli sem a parlament többsége, sem a nemzet többsége. És legkevésbé helyesli az, akinek ezt a helyeslet a *Vaterland* inszinuálta, Széll Kál-

TÁRCA.

Márciusban.

Midőn az ibolyának kék szeméből

Ismét felénk kacag a kikelet,

Amelynek ifjan duzzadt erejéből

Uj élet szálldos át a föld felett:

E szép hazában sok vers, sok vezércikk

Dicséri március nagy idusát,

De mindegyikből a panasz kiérzik,

Hogy más, mint hajdan, most az ifjuság!

Ki a közöltet megfigyelni ráért, —

Annak az uj hős már nem idegen,

Ki egyre szép balált hal a hazáért

Jambusban, tósziban vagy szöszékeken, —

S a magyaroknak istenét az égben

Időzve éjjel-nappal egyaránt,

Haldoklik s meghal örök egészségben

Szegény honunkért, melyet ki se bánt.

Ily szép halállal éli át manapság

Az uj hős márciusnak idusát, —

S míg ltkemen a küzdő népszabadság

Mint egy nagy emlék, büszkén suhan át:

Ugy megirigylem azt a nemzedéket,

De mely megélt eszményét hiven, —

De hol dobogjon, mint éljen s mi végezt

Az én szívem, szegény modern szívem?!

És míg az ibolyának illatába

Fürösztli areom' a szél édesen,

Az uj kor ideálját mindhiába

Gyötrődő szívvel egyre kereseim, —

Az eszményt, mely korunknak hivatása,

Melyet kiküzdne ez az ifjuság,

Hogy diadalmát végre maga lássa, —

Az uj eszménynek győztes idusát!

Gergely István.

Hangulatok.

— A *Budapesti Napló* eredeti tárcája. —

Irta: Nőgrádi László.

I. Napszállta.

Az erdőszéli hegyoldalban kis ház látszik, mint egy fészék. Az öreg Pandó kerülő lakik benne. Most ott ül éppen a kuszabőn, hátát neki veti az ajtófélfának. A fejében meleg sapka jó báránybőrből, rajta meg ködmön. Nyárközép van, de öreg már nagyon. A puskája is oda van támasztva melléje a ház oldalának, előtte a finom szálas pázsitban egy borzas szőrű nagy kutya fekszik.

Az öreg révedezve jártatja körül szeméit a mezőn s a hullámosan emelkedő erdős hegyhátakon. Ez az ő birodalma, minden zugát jól ismeri. A völgybe láthat éppen.

Napszállta van! A szép piros pimpók bágyadtan hajtják le fejüket a buzatenger szélén, a rét füve fölött hamvas ködfátyol fonódik, a szőlőhegyek, az erdő kékes-barnaszínűre válnak és nagy templomi csend van. Egy-egy röppenő darázs zugása hallatszik, egy-egy elcsapó bogár szárnya csillan meg, a lepkek zajtalanul surranak tova. Messze a rét közepén egy kutás áll felesapódott ruddal, rajta mozdulatlanul varju ül,

az erdőszéli hegyoldalban szemközt ürgesereg futkos, játszik az áradó piros napsugárban. A szél alig hallhatóan sodorgatja az erdő koronáinak leveleit.

Az öreg Pandó nézi, hogy száll lejjebb, lejjebb a nap, hogy válik mind pirosabbra tüzes tányérja. Valami nehéz bágyadság szállja meg a lelkét, testét, érzi, hogy fogy az ereje, a mint száll lejjebb-lejjebb a nap a hegy mögé esve a sirba, a sötétségbe.

Valamit akarna mondani. A kutyára néz. Okos az állat, megérti az emberi kívánságot. Feláll s nagy alázatosan oda sompolyog a gazdájához, megnyalja kezét s fülét hegyezve figyel.

— Te Bodri, mondja az öreg Pandó, figyelj ide. Látod, te hű társam voltál. Megértettük egymást, nem panaszkodtál soha. Szerettelek. Együtt jártunk mindenfelé, öreg ideje már annak, hogy először megkerültük az erdőt. Emlékszel, akkor ott a nyiresben a kapaszkodó bére alatt, ahol az a két nagy hársfa áll a Nyerges patak mellett, te ugatni kezdted. Gondoltam rád. Nem az volt. A többit tudod. De egyet még sem tudsz. Majd elmondom, mit.

Hát tudod, te Bodri, neked is van szíved. — Ne vigyorogj, van. Aztán azt mondom, minden kutyában van, de nem minden emberben. Bennem volt — és most érzem, hogy megint van.

A kutya közelebb húzódott a vén Pandóhoz s a farkát hizelegve csóválta.

Látom, hogy szeretsz, hidd el, jól esik.... De hallgass ide. Szívem volt, azt már mondtam. Menjünk tovább.

A bokorban piros viganó lebbent meg. Mindent tudsz? No jól van! Látod itt ezt a kiszáradt fát? Tudod-e, mért száradt ki? Nem? Ahhoz köttelek minden este. Mért? Hogy ne főjj velem, ahova mentem, elég voltam magam is.

mán miniszterelnök. Való, hogy Széll Kálmán, mikor gróf Tisza befejezte beszédét, gratulált a szónoknak. De ez ha több volt is köteles udvariasságnál, amelylyel Széll Kálmán tartozott azért a sok hízogó elismerésért, amelylyel gróf Tisza beszédében elhalmozta; de semmiestre sem jelenti azt, hogy Széll Kálmán bárki kedvéért is a federalizmus hívei közé szegődött s elpártolt atól a politikától, amelynek harminc év óta egyik leg-erősebb oszlopa.

Egyetlenegy igazság van csupán a *Vaterland* dicséretében: az, hogy Tisza István beszédében az Andrassy-féle tradíciók ellen fordult. Nos, *est* az igazságot és *est* a dicséretet jól jegyezze meg magának gróf Tisza István, aki alig fogja a *Vaterland*-nak elhinni, hogy a Deák Ferenc politikájához ő jobban ért gróf Andrassy Gyulánál.

ORSZÁGGYÜLÉS.

Budapest, március 20.

A törvényhozás mindkét Háza ülésezett, de a főrendiház csak a restanciákat örölte le s hamarosan is végzett.

Az érdekesebb munka a t. Háznak jutott. A budgetvita során ma szerencsésen áthajozott a kisebb tárcák vizein s déltájban már a belügyekre vethette magát. S itt nagyon érdekes vita fejlődött ki, még pedig kettős irányban: a közigazgatás államosítása s a választási cenzus rendezése körül. Az első egy rendkívül okos és átgondolt beszédben Nyegre László vetette föl s igazán szépen mutatta ki, hogy milyen hősiességgel kötelességüket az adminisztráció közegei éppen ezekben a kritikus napokban, amikor az államosítás felé tekintve, jóformán senki sem veszi már komolyan a mai közigazgatást. Csak éppen azok a sokszor meghurcolt tisztviselők, akiknek ilyen időkben kell a igazgatás teendőit végezniök. Az így megpendített téma egész csomó szónokot szolgált sorompóba csak a Nyegre objektív hangjának tudható be, hogy viszont a függetlenségi *Benyovszky* Sándor is kilépett az elfogult álláspontjától s már nem utasította olyan mereven vissza az államosítás gondolatát. Ez is érdekes momentum volt már. De jött aztán a cenzus kérdése, amelyet *Holló* Lajos vetett fel s ez már pikáns is volt. Mert a cenzus kapcsán *Holló* egy kiesít megcsipkedte *Komjáthy* Bélát is, aki csudálatos módon éppen ma látta szükségét, hogy a nemzetiségi veszedelmekre előzgasson. Ugyanazt a mumust

Megállj egy kiesít Bodri, érzem, nehezedik a lélegzetem. Hallod-e te azt, a mit én? Mintha erősen zugna az erdő. Vihar lesz? Nem, hiszen tisztá az ég, egy szál felhő se látszik.

Ugy zug éppen, mint azon az éjszaka, azon az éjszaka, érted, mikor átléptem ezen a küszöbön. Emlékszel rá? Bent a puskát jól megtöltöttem, mind a két esővét vad-disznó lövésre. Te körülöttem ugrándoztál, veszett kedved volt, megszagoltad a puskaport, azt hitted, lesre megyünk az iharosba. Nekem is nagy kedvem volt akkor. Zugott az erdő, mintha az ördögök rázták volna, a menykő sűrűn szállott. Ezer hang is kiabálta: ne menj, ne menj. Én meg megkötöttem, vállra vettem a puskát és elmentem.

De várj csak, Bodri, előbb kell mondanom egyebet is. Zavarosan beszéllek? Ne csodálkozz rajtam. Zavaros a fejem, régen is volt, az igaz; meg valami nagyon sürget, hogy mondjam el az esetet, egyezsre szeretnék mindent neked megmondani.

Hallottad? valaki jár a házban, előbb a ház-tam mögött volt.

A kutya okos szemével a gazdájára, meg a házba nézett. Szép fényes volt bent minden, a szemkört lefelé esző nap éppen bele sütött a nyitott ajtón. A szögletben állt a szalmaszék, rajta durva pokróctakaró, a falon fejtől a töl-téstártó agancs szarvra akasztva, mellette kopott kalendáriom, oldalt a tűzhely két bocrácsesal, a falon fölött két cseréptányér s a lyukas kanál-tartó. Az öreg *Pandó* megsimogatta kutyája fejét s a völgy felé terjesztve kezét, beszél tovább.

Amott arra, a kapaszkodó alatt volt egy ház. Ne kacagj Bodri, én nagyon szomorú vagyok.

Miért? Ugy-e nem értesz? Hát oda jártam, mikor tégedet megkötöttem. Vártam a nap szálltát minden nap délutánján. Mikor az utolsó szikra is kialudt, neki vágtam

mutogatta, mint azok a titokzatos brosurák, amelyeknek névtelen szerzője *Bánffy* Dezsőben a nemzetiségek megfélemezését próbálja elsratni. Ezt a mumusi *Holló* Lajos leplezte le s ez eléggé pikánsan hatott.

A vita tehát, ahogy a két külön ázból egygyé szövéődött, nagyon érdekesen bontakozott ki. S *Széll* Kálmán miniszterelnök egy minden tekintetben alapos és megnyugtató felszólalással még sokkal érdekesebbé tette. Mert a miniszterelnök az ő megszo-kott előzékenységével határozottan nyilatkozott a fölvetett kérdések egész komplexumáról s az ország mindenestire örömmel fogja e nyilatkozato-kat hallani. Mert ha nem is szabhatta rövid ter-minusát *Széll* Kálmán az adminisztráció államo-sításának, de a halasztást olyan garanciális rész-letek kidolgozásával tudta megokolni, amelyek az államosításról éppen az állami onnipotencia ódjumát fogják levenni s így alkalmasak lesznek rá, hogy a reform sok ellenségét lefegyverezzék. Azonfelül pedig egy közbevetett mondással már eleve is módot talált a nemzet megnyugta-tására. Mert amikor a mai közigazgatás tatarozásáról szólvá, egy közbeszólásra reflektált, minden józan embernek érthetően jegyezte meg, hogy az aránylag győnge intézményt is jóvá teheti a pártatlan és igazságos vezetés. Ami azt jelenti, hogy az új korszak nem legenda s a központi vezetés meg az adminisztráció rozzant eszhálózatán is tiszta vizet szándékozik boesájtani az ország igazgatási területére. Másrészt a cenzus kérdését sem utasította el a miniszterelnök s ko-moly tanulmányozását, az aránytalanságok fölté-len elsimítását már ma is kilátásba helyezte. S hogy ezeket az ígéreket ma a törvényhozás is másképpen honorálja, mint azelőtt, az kitetszett a miniszterelnök beszéde nyomán felhangzott za-jos tetszésből.

Holnap talán be is fejezik a belügyi tárcá költségvetésének tárgyalását s rátérnek a kereskedelmi témákra.

A képviselőház ülése március 20-án.

— Kezdeté délelőtt 10 órakor. —

Elnök: *Tallán* Béla.

A kormány részéről jelen vannak: *Széll* Kálmán miniszterelnök, *Lukács* László, *Ploss* Sándor, *Wlassics* Gyula, *Cseh* Ervin.

Elnök: Az ülést megnyitja s jelenti, hogy gróf *Széchenyi* Manó, a király személye körüli miniszter beteg lévén, a miniszterelnök fogja tárcája érdekeit képviselni.

Darányi Ignác földművelésügyi miniszter két rondbeli jelentést terjeszt be a Baranya vármegye területén levő mohács-kölkedi öblözetnek, továbbá

az erdőnek s már sűrű csillagos volt az, hogy a tulsó oldalra értem.

Érted, mért jártam?

A kutya panaszosan nyűszög s szomoruan néz a gazdájára, türelmetlenül esóválja farkát s ide-oda mozog. Gyenge szél lengedez fel a völgyből, mintha a fű között kuszna fel. Az erdő lassan megszólal, mintha ezer meg ezer sipocska kezdené szólni lassu, halk hangon. A bokorizzenés, a haraszturranás szépen egymásba olvad a hatalmas fakoronák mély, lágy bugásában. A nap lejjebb esszik, egy szikrája már odaér a hegy rovátkájához, aztán gördül, gördül a lejtős hegyháton lassan lefelé. A hegy teteje tüzet fog, az erdő is mind-vörösebb lesz itt-ott, olyan, mintha lánggal égne, a völgy feneké egy merő tűztenger, a felette szálló finom virággörös köd, mintha füstje volna, lebeg fölötte.

— Bodri, szép éjszakák voltak ezek. Lány, puha volt a pázsit, a szellő alig járt, csak lopva susogott, messzünnen gerlebugás hallatszott... De nem ezt akarom elmondani. Mindjárt leszál a nap, ilyen vörös még soha nem volt... sötét lesz az éjszaka és én félek az éjszakától.

— Most figyelj. Nézz rám. Itt a puskám. Látod? Hát vegyük, hogy ez golyóra van töltve. Amott az a fa valaki... Nem értesz? Magam sem értem, csak azt tudom, hogy neked meg kell mondanom, ami akkor történt. Senki se tudja, tud meg te. Jól volt csinálva... egy élet megszakadt.

Az öreg *Pandó* lábban égő szemével meredten nézett a lenyugvó napra, mely már csak félig látszott ki a hegyek mögül. Vörvörös sugár koronája az égen ragyogott s bőven ömlött piros sugarának tengere erdőre, mezőre.

Az öreg felkapta puskáját. — Hallottad? egy csattanás. No, ez elég volt. Nekem is van szívem, valaki azt hitte, nincs. Megmutattam.

a Baranya, Pest és Bács-Bodrogh vármegyék területén levő margita—szigeti öblözetnek az 1885. XXIII. törvények 82. §-a értelmében armentesítő társulato-kká történt alakításáról.

(A miniszterelnökség budgetje.)

Komjáthy Béla: A nemzetiségi üzemeket, különösen pedig a román mezőgazdasági leszi szövő s felhívja erre a miniszterelnök figyelmét. Az igaztások ma szünelnek ugyan, de alkalmas vezető kell csak s a források megújulnak. Gyökéres orvos-szerről kell gondoskodni s a társadalom akcióját is igénybe venni. A nemzetiségi politikájáról a miniszterelnök programbeszédében nem mondott semmit.

Elnök: A vitát bezárja.

A tételt a Ház elfogadta.

Következik a miniszterelnökség átköltözködésének költségelőirányzata s ennek kapcsán a miniszterelnök új palota építésének ügye, amelyről lapunk más helyén van szó.

A többség a tételt elfogadta, valamint a király személye körüli miniszter tárcájára és a Horvát-Szlavon-Dalmát miniszter és személyzetére vonatkozó tételt.

(A belügyi költségvetés.)

Nyegre László: Nincs eszme, mely az ország közvéleménye előtt jobban megérlelődött volna, mint a közigazgatás reformja. Vessünk egy pillantást a megyei közigazgatásra. Azt látjuk, hogy a közigazgatási bíróság fundamentális intézményen kívül minden javításra szorul. Egy kis csapatall akarjuk elintézni rendszertünket, kihágási bíráskodásunkat, adógyűjűnk egy részét, vízügyünket, községi közigazgatásunk ellenőrzését, mezőrendszertünket, iparügyünket, ennek a kis csapatnak közreműködésével akarunk háziipart szervezni és szanalni a nép bajait. Mind e feladatok teljesítésére első sorban független anyagi egzisztencia kellene. S a helyzet az, hogy egész Európában olesőbb közigazgatás nincs a miénkél. Öszinte elismeréssel adózik az ország tisztviselői karának, mely ilyen viszonyok közt helyzetének magaslátán áll. Ez az odaadás azonban ma már nem a győzelemre induló, hanem az eleséggűdt csapat heroizmus, melylyel diadalokat kivívni alig lehet.

A községi közigazgatás képe még sötétebb, csak azért is, mert ez még olesónak se mondható.

Vagy nézzük a közegészségügyet. A körorvosi állások egy része betöltetlen; pályázó se akad reá.

Fejtegeti a községi pótadók exorbitáns magas-ságát, a közigazgatásnak szintén egy szomorú kapitulusa.

Gróf Benyovszky Sándor: Tagadja, hogy a tisztviselőket a megyékben szabadon választanák. Nagy baj az, hogy a tisztviselőknak nagyon csekély a dotációjuk. Szóló és párta hive az önkormányzat-nak és perhorreskálja az állam mindenhatóságát, de elismeri, hogy a megyei közigazgatást reformálni kell. A költségvetést nem szavazza meg. (Helyeslés a szélsőbaloldalon.)

Buffy Pál: A közigazgatás reformja mintegy tíz év óta egy a törvényhozás, mint a vármegyei és az egész társadalom foglalkozásának tárgya. A vármegyei önkormányzat egyszerű, de klasszikus alkotásának dekompozíciója már harminc éve hogy foly-matban van. Minden kormányzati ág igyekezett saját akarát, saját maga-küldötte közgei által érvénye-síteni s a sok különféle felügyelő iparkodott küldötte szemelében eljánni, nem törődve egyéb igényekkel. Kormányozni pedig az összes erők párhuzamos érvé-

Egy csattanás, aztán valaki elmúlik. Egyet buggyan a vér s aztán ömlik, ömlik sebesen végig a szép tisztá ruhán... aztán többet nem lehelünk, nem ölelünk, nem lop a szánk, semmit nem tudunk... vége...

Két erős durranás hallatszík egymás után, rá nagy füst száll fel.

A játszóató alkonyati szellő hamar el-kapja. Ott marad az öreg *Pandó* hanyatt dülve a puha, harmatos pázsiton. A nap éppen leszál, az erdő felgyújtott koronáinak tüze elhamvad, a mezőn csak a szürke köd látszik. A magánosan álló varju a kutyémről ijedve röpven fel, nagyokat csak fekete szárnyával s vontatott, tompa hangon mondja: kár — kár. Rá panaszosan vissza-felel a nagy csendben onnan az erdő szélről a kutya rekedt vonítása. Élő sehol, a varju már messze van, alig hallatszík, hogy kiabál: kár... kár...

II. Tavassz a pusztán.

... Csal, csal a napsugár, — — elhagyom a susogó nagy vizet, melynek partján a fűzfák már bolhagosodnak, megyek be a széles, határtalan pusztába.

Valami vonzza a lelkemet, mintha suttagást hallottam volna: menj, csak menj!

Neki kerültem a nádasnak, mely körül hináros, csillogó viz van, mintha valami vár volna. Oda nem lehet jutni, a tavalyi nád is úgy áll kuszáltan, törődve, amit a téli zivatar összetörte, majd összereskad egészen, ha fölibe nő az új nádérdő. Jó rejteik ez a madaraknak, innen szól a belömböki félelmetes mély hangon, itt hallatszík a jaj—jaj kiáltás, mintha valakit üldözne-nek, ide húzódnak el a vadkaesák fészket úlni, a golyák is szeretnek itten halásznati a vízi lakókra és innen száll ki sötét éjjelen a lobogó láng, mely mint egy földre szállott csilag bol-yongva járja be a nagy pusztát... meg-megáll,

nyesítésével és az összes jogosult igények arányos kioldásával lehet. Az egységes, összhangzatos működés így fozlott széjjel a vármegyeekben, így bült el az érdeklődés a közügyek iránt, tanuiknak a kongó tanácsok, amelyek falai közül a lelkesedni, az alkotni tudó szellem elköltözöben van. Jól tudja, hogy a reform megalkotása kapcsolatos az addógi reform nagy kérdéseivel. A reform gyors megvalósításának utját tehát az ország pénzügyi helyzete nehezíti meg. De különbséget tesz a reformtörvények megalkotása és azok fogantatása között, mert a fogantatás, akár anyagi, akár szellemi erőnk fogyatékoságát tekintve, bizonyosan több évek munkáját fogja igénybe venni. Magának a törvények megalkotásának azonban akadályai aligha van, mert a belügyminiszteriumban a reformhoz szükséges munkálát tömege raktározva van s az ország közönsége egyhangulag kívánja a reformot.

Konkoly-Thege Miklós: A folyamrendőség ügyét hozza szóba. Konstatálja, hogy ez az intézmény csupán papíron létezik, mert még soha működésével nem találkozott. Nem akar tanácsokat adni a miniszternek, hogy a küszöbön levő közigazgatási reform alkalmából ezt az intézményt hogyan reorganizálja, de hogy organizálni kell, az bizonyos.

A belügyi tárca egy fontos kérdésről: a színházokról beszél azután. Kikel az ellen, hogy a magyar királyi Operaházban főként olasz énekelnek. Hiszen ha így haladunk, a magyar Operaház csakhamar olasz Operaházzá változik át. Sűrgeti a színművészetek általételt a kultusztárca körébe, ami már azért is szükséges volna, mert így az Operaház a Zeneakadémiával szervesen kapcsolatba volna hozható s az akadémián képezhetnének kiváló magyar énekeseket, akik az olaszokat pótolni képesek volnának. A tételt elfogadja. (Élénk helyeslés jobbról.)

Elnök az ülést öt percre felfüggeszti.

Szűnet után
Mócsy Antal: Az adóreformmal foglalkozik. Az adózás egyenletesebb, igazságosabb flosztását sürgeti. Az adóreformot minél előbb kell keresztülvinni. A közigazgatási hivatalnokokat jobban kell fizetni.

Komjáthy Béla: Tagadja, hogy a közigazgatás rosszának az az oka, hogy a tisztviselőket nem nevezik ki. A központban, a miniszteriumoknál sok a tisztviselő, de kevés a fizetésük. A szegényügy nagyobb istapólasát sürgeti. Hivatkozik e tekintetben a nyugati államokra, nem fogadja el a költségvetést.

Gróf Tisza István: Komjáthy egy reávonatkozó megjegyzésére reflektálva, konstatálja, hogy ő a takarékosagot éppen annak hangoztatásával ajánlotta, hogy a közigazgatás reformjág legyen anyagi erőnk.

(A választói jog.)

Holló Lajos: A lefolyt küzdelmek során az ellenzék egyik követelése volt az, hogy a választói jog az országban akként terjesztessék ki, hogy az addigi választóközönségnek a számaránya tekintélyes, vagy legalább is nagy számmal szaporítsassék. A miniszterelnök a lefolyt tárgyalások alkalmával akként nyilatkozott, hogy ennek a kérdésnek nagy kiterjedését és sok oldalát véve figyelembe, nem volt abban a helyzetben, hogy álláspontját precizírozhatta volna, hanem majd a bekövetkezendő költségvetési tárgyalások alkalmával fog e tárgyban nyilatkozhatni. Kéri erre a nyilatkozattételre a miniszterelnököt azzal, hogy ez a nyilatkozat a jogok kiterjesztésének érdekében kedvező legyen; mert az elképzelhetetlen, hogy midőn egész Európában

lobog mint a pástortűz, meg tovaszáll, mint a nyugtalan lélek gondolata.

Most még csendes, minden lakója nem jött meg, hiába kanyarog fölötte a héjja, rabló kedvű nem töltheti.

Sietve hagyom el a süppedő földet s neki vágok a pusztának.

Oldalt látom a néhány fából álló kis erdőt, hol lombhulláskor jártam ősszel. Most már meglobosodott, a zöldleves koronák összefonódtak, — óh, ott már lehet élet, megjötték a váruvart fészeklakók, kik ebben a pusztai elhagyott erdőben boldogan élnek. A csacska szarka madár, ki itt röpül el fölöttem, talán ezt kiabálja be a pusztába.

A pusztába! — itt van előttem. Megállok s összefelé karrókkal nézem ezt a napsugárban fürdő, egyenesen messze futó földet. Láttam ősszel is, mikor az ereje vesztett nap vörös sugara vérzőnbe borította, fölcsapott a hullám a lehajló égre s megfistette a lombán uszó szürke felleget. A szürke felleget, kik csendesen usztak, usztak tovább az égen, bevonták az egészét, kioltották őrtüzét s csak egy kis pislogó lángot hagytak meg belőle.

Láttam, mikor rá szállott fehérés szárnyával a gomolygó kőd, ráült a nagy kerek pusztára, mintha fészke volna, elfogta egészen, hogy egy kis darab se látszott belőle. Nem is láttam aztán egy kis rögét sem, mert fehér takaró borította be, mely hideg, metsző kődöt lehelt, ki ott szálldosott fölötte, mint valami örkődő szellem.

A széles, kerek pusztá nagy nyitott lapjára homály borult, bezáródott ez a nagy könyv, nem lehetett róla olvasni. Kitérve áll most előttem megint, nagy komoly gondolatokat olvasok, melyek előtt idetörpülök a kicsiny homokszemek közé. En, itt a pusztán! bent a pusztá közepében! ezen a nagy kerek földön, melynek háttára annál messzebb látszik, minél tovább né-

zét látjuk, hogy az alkotmány- és szabadságjogok a nép irányában mindig nagyobb és nagyobb fokban terjesztetnek ki, egyedül Magyarországon legyen az a hely, ahol nemcsak e kiterjesztés nem következik be, de ellenkezőleg, fél évszázad előtti időkkel, a 48-as időkkel is összehasonlítva, hátrahozott visszaesés és határozott jofoztatás mutatkozik. (Ugy van! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) Nem akarja ezt a kérdést a maga nagy extenzitásában fölőlni, ezzel sokkal inkább foglalkoztak a lefolyt békéttárgyalások alkalmával a pártok küldöttségei. E tekintetben a legszélsőbb álláspontot foglalja el s követeli az általános választói jogot, az emberi jogok alapján, a szabadelvűség alapján, és az egyenlő teherviselési képesség alapján, és nem fél attól, hogy Magyarországnak akár szabadelvű irányba, akár egysége vesztélyeztetnék az által, hogy ez irányban a szabadelvű pártban liberális álláspontot állunk, de ha ez még talán a sötétbe való ugrást jelentené, át kell hidalni ezeket az állapotokat; ne várjuk be, míg erőszakkal lépnek föl, míg dőngetik az ajtókat és a kapukat, hanem önelhatározásunkból segítségünk rajtuk, mint azt tették 1848-ban is a jognak védői, akik az alkotmány sáncaiba felvették azokat, akik a jogoktól meg voltak fosztva. Itt van az idő, hogy megértsük a kornak intó szavát és eleget tegyünk legelőbb ezeknek a követelményeknek, nyiban, amennyiben ennek vesztély nélkül eleget tenni lehet. Ha a szabadelvű párt nem áll az általános választói jog alapján, álljon arra az alapra, hogy a választói jognak kiterjesztése a joggyenlőség alapján feltétlenül szükséges. Most nem tesz indítványt, elvárja, hogy a kormány lépjen fel kezdeményezőleg; egyszerűen alkalmat akart adni a miniszterelnöknek ebben az irányban a nyilatkozattételre.

(A miniszterelnök válasza.)

Szóll Kálmán miniszterelnök: T. Ház! Ugy érzem, hogy a közigazgatás kérdéseinek fejtegetésénél, dacára azoknak, amiket programbeszédemben erre vonatkozólag mondtam, néhány rövid nyilatkozatot kell tennem nekem is, aki ez idő szerint ez ügyek vezetésének élén állok és a belügyi tárcát vezetem. Az adminisztráció reformjának nagy kérdésére nézve voltam szerencsés kijelölni azon irányezsméket és elveket, amelyekre, nézetem szerint, azon reformot alapítani kell, hogy fölőlje a nagy állami igazgatásnak minden kérdését.

En kijelentettem akkor, hogy a kormány álláspontja az, amelyet elvileg a törvényhozás 1891-ben elfogadott, hogy a közigazgatást az államosítás elvére akarja fektetni. Az államosítás elve nem előt, képviselőhöz, az csak eszköz. A cél ezen reformnál nem lehet más, mint minden reformnál; hogy t. i. azt az ügyet, amelyet átálakítani, javítani akar, ágazatai szerint tökéletesítse, jobba tegye. A közigazgatási reformnak sem lehet más célja, mint egy jó, hatályos, megnyugtató, egy minden állami érdekét és a polgárok érdekét is szemmel tartó közigazgatásnak megteremtése. (Helyeslés a jobboldalon.)

Az hiszem azonban és azt hitte már akkor a törvényhozás, hogy ezek a célok inkább elérhetők, jobban megvalósíthatók az államosítás elve által és utján, mint a választási rendszer fenntartásával és a cél szerintem is inkább elérhető ezen az uton. En

zém. Oh, de kicsiny vagyok! Fölöttem a magas kék ég végtelen bolthajtása, — ha a lelkem annak a ragyogó tüngolyónak a szárnyas sugara volna, ha gondolatom úgy tudna röpülni, oh akkor talán be tudnám érni határait. De így szeggett szárnyal hüll lelkem gondolata vissza a rögre, a földre, mikor oda fel akar érni, oda a végtelenségbe, mikor határát keresi annak gyöngye szemével.

Itt, csak itt kell maradnom a rögön, a háttárlamba fölörpülni kevés vagyok, érzem; mint a szálló madár, olyan a lelkem, az is röpül, föl-emelkedik szárnyain magasan, de ami ezentul van, ahhoz kevés az ereje, fellegekkél versenyezni nem tud, — lehull ide, honnan elszakadt. . . .

Itt az én világom a rögön, melyet látok s nemcsak sejtetek, de oly szép ez a világ, oly csodás, hogy lelkem tőle elszakadni se vágy.

Nagy kerek pusztá, szemem elől elfutsz, mintha véged se volna, de van, ott állnak az ör-hegyek, kiknek magas homlokán ezt írva látom.

Széles pusztá, idegen vagy a lelkemnek fenség-ges komolysággal, mégis szeretlek, mert földed rokon az én hegyes kis hazám rögeivel, hol minden bokorból szelid dal szól hozzám s az ismerős kedves beszéd. Ott, ott messze, mint a dobogó szív, oly forrón szerető minden, emlékek szólnak hozzám a multnak mesemondó lelkével. Itt idegen vándor vagyok csak. Ott az ismert otthon édes gyermeke. . . .

Megyek már, megyek tovább a napsugárban fürdő pusztán, mintha a messze távol láthatatlan rejtelmű vonnának csalogatva.

Még most ébredt föl a nagy sima föld, a tavasz reggelén van csak, de a megsárgult fűszálak közt már feltörekednek a zöld szálcacsok s itt-ott el is takarják a tél szomorú maradványát. Kis zöld szigetek ezek, hol a tavasz üdősége mosolyg s nőnek, nőnek a szigetek náról-nadra,

ugy gondolkodom, mint az 1891. évi törvényhozás. Ennek a reformnak ez lesz egyik alapelve. De ez a reform a mellett az önkormányzatot akarja kimélni és a közsabadságnak olyan garanciákat akar adni, amelyekről sokszor szó volt, amelyek ismétlésébe most nem bocsátkozom, de amelyek, nézetem szerint, kell, hogy kiegészítő részét képezzék ennek a nagy reformnak.

Most már, hogy mik legyenek — amint Komjáthy Béla tisztelt képviselőtársam tőlem kérdezte — magának ennek a reformnak és keresztülvitelének alapítélei, bocsássanak meg, ezek taglalásába éppen a reform érdekében nem tartán helyesnek ma belemenni. Ennek a reformnak egy nagy célt kell szem előtt tartania, a magyar állam nagy nemzeti céljait. (Helyeslés.) A közigazgatás javítását (Helyeslés jobbról.) és pedig nemcsak elvek és intézmények kiépítése és felállítását által, hanem az adott viszonyoknak és a gyakorlati élet szükségleteinek tekintetbevételével is. (Helyeslés a jobboldalon.)

En úgy tudom, hogy nincsen a közigazgatási összes ágazatok között egy sem, amely minden honpolgárnak és mindennapi érdekében olyan mélyen belevájon és belenyúljon, mint a közigazgatás reformja. (Helyeslés a jobboldalon.) Vannak a mi nagy állami életünk igazgatási ágazataiban olyanok, amelyek népszerűbbek, tetszetősebbek, talán csillogóbbak, de a gyakorlati élet szempontjából és mind a nagy állami feladatok, az állami rend, mind a mindennapi érdekek szempontjából fontosabb alig van, mint ezen sokszor Hamupipókének elnevezett magyar közigazgatásunk reformja.

Hát igenis, ezt javítani, reformálni a törvényhozásnak egy nagy feladata. De addig is, a míg ez megtörténhetik, miután precipitálni a dolgot nem szabad, szerves összhangba hozva kell a községek, városok, törvényhatóságok adminisztrációját és a többi nagy kérdést: az önkormányzati, közsabadsági garanciákat, a szolgálati pragmatikát, fegyelmi ügyet stb. mind komprehenzive egy nagy alkotás keretében venni. (Helyeslés.)

Ez a dolog nem olyan könnyű. Erről beszélni, erről fejtegetéseket, eszmecséret és értekezéseket tartani egyoldalú szempontokból, egyik vagy másik oldal előtérbe léptetésével, kinek-kinek saját individuális felfogása szerint, nem nehéz, de az ország érdekei és a célok egyetemének szempontjából ezt a nagy kérdést összhangatosan megoldani nem könnyű dolog. És azért nem ígérem, mert semmi precipitációnak barátja nem vagyok, hogy a legközelebbi időben ezt ide a Ház elé fogom hozni, hanem igenis azon leszek, hogy szorgos kézzel előkészítessék, gondosan érleltessék és amikor készen lesz, akkor ide jöjjön a Ház elé. (Helyeslés.)

Addig is, tisztelt Ház, javítani kell ott, ahol lehet. Revíziót egyes parciális közigazgatási törvényekre nézve propeziócióba hozni nem akarok, ezt mondtam programbeszédemben is. De igenis, amit lehet tenni bensőleg, ugyszólván intro-secus, amit

aztán majd össze érnek és zöldbe öltözik a nagy sík, melyet nem szel át ut sehol. Akkor szebb lesz a pusztá, nem ilyen megtépett, foltos mint most. Bogarak laknak a sűrű fűerdőben, az örökké dalos kedvű tücskök, a nyírikáló zöcsökek, kik dallal töltik meg a csendes levegőt, fészket raknak a madarak is, — elvesz felesleges komolysága a pusztának, de kedvesebb lesz.

Emerre jobbra hosszú szántóföldek vannak, egy csipat rög se látszik, mert a buzának bősönös zöld tengere fedti. Most még zöld, de csak megnőjön, aranszínűvé válik ez a tenger s piros, égő tüzzintű pipacsok, két buzavirág-szemek fognak innen kimosolyogni, még a szarkaláb is bele lopakodik hosszú száron ülő virágival s együtt uszik a hajlongó hullámokkal.

A délibáb, ha tengert akar festeni tündérvilágában, idejön s innen lopja színeit, az arany hullámot, a háttárlanul hullámzó tenger ragyogó vizét.

De ni, amarra messze, hol az ég széle mint szürke fátlyol borul a földre, hosszú füstigycyókat látok, melyek az ég felé kusznak; nyomukba láng csap föl, mintha a földre omló égi fűgönyt akarná felgyújtani. A messze csillogó lángnyelvek egymás mellett úgy tűnnek fel, mintha őszi éjszakán a pástortűzek egybefutnának a széles pusztárol.

A délibáb felül fúj, látom, hogy a lángnyelvek közelednek, mint valami óriás tüzes kigyó fut erre is, arra is egy-egy láng. Megáll, magasra csap sötét szálló füstje után, aztán leloppad; csak pihen, lángkigyói újra szétfutnak az egyenes földön.

Igy hajítja a szél tovább, tovább, utjában beleakad egy-egy bokorba, kis nádasba, melynek lángja, mint valami tüzes oszlop, egyenesen felébe csapkodva áll a pusztán. — De veszedelmébe fut, oda abba a csillogó fehérségbe, a rejtett vízbe, hol susterogva száll el busztító erejével élte. Kékes

lehet tenni a közigazgatás centrumában és künn is javítólag, azt megtenni kötelességemnek tartom addig is, míg a nagy reform, amelynek életbeléptetése ugyan történhetik oly gyorsan, végrehajtható lesz és alkalmazásba jöhet. Mert érzem és tudom, hogy az eljárásnak egyszerűsítése talán indikálva van, mert akkor künn és benn talán nagyobb mértékben fognak az illetők az eldöntésre vigyázhatni minden ügynek és minden aktának, amelyek mindenike egy-egy érdek, sokszor állami, sokszor pedig nagyon méltánylandó, fontos egyéni érdeket képvisel. És azt tartom én is, ami mondatott, hogy nagy érdeme a mai tisztikarnak, — s itt a megejt értem különösen — hogy a hézagos intézmény alapján is, hézagos törvényeink mellett és minden komplikáció, minden túlterheltség mellett is az adminisztrációt azon a nívón tartották, amelyen ma van. (Helyeslés! Ugy van!)

Ha valaki nemcsak a rossz oldalakat, az itt-ott előbukkanó hézagokat emlegeti, szemléli és bírálja, hanem azokat a részeit is az adminisztrációnak, ahol pedig ma nagyon nehéz, éppen a túlterheltségnél és a feladatoknak folyton növekedő komplikációjánál fogva, az adminisztráció áttekintése, ha valaki ezeket is nézi, az igazságos ítéletet fog mondani és nem fogja egyszerűen előtűl szentenciával sújtani a közigazgatást. Nem olyan rossz az a közigazgatás, mint sokan hiszik. Hogy hézagok, bajok vannak, az természetes. De magával a reformmal, ennek egy varázsvessző ütése nem is lesz az mindjárt jó. (Tetszés jobb és balfelől.) Az intézmények olyanok, hogy azoknak helyes elveken kell alapulni, minden izükből organizálva lenni, de az élet és a szellem és a vezető adja meg az egésznek savát és méricékét. Ugy van! Ugy van! jobb- és balfelől.)

Aránylag gyenge intézmény is, ha jól vezetetik, ha jó szellemben vitetik és erős kézben van, mely azoknak hiányait pótolja, jobb, mint ha a legkisebb intézmény rossz, gyöngye kezébe jutott. (Ugy van! Ugy van! Élénk helyeslés jobbfelől.) Azért, ha itt-ott panasz és kifogás hangzik, kell, hogy a kormányzatnak gondját képezze az, hogy azokat — a menüire lehet — orvosolja és javítólag hasson közre. Én most ennek részleteibe nem megyek, igenis, megjegyeztem magamnak a mondottakat, és méltóztassék megelégedni azzal az általános kijelentéssel, hogy igyekezem azokat, mindeniket érdeme és igazi célja szerint, méltányolni és annak idején lehetőleg akképpen elintézni, ahogy meggyőződésem szerint leghelyesebbnek tartom. És ha így nyilatkozom, ez ne méltóztassék úgy venni, mint hogyha én tekintet nélkül volnék az egyes felszólalásokra, panaszokra; mert azt hiszem, ez a kijelentésem ugyanazt rezultálja, mint hogyha minden egyes felszólalásra külön-külön reflektálnék.

Polónyi Géza: A kortes főispánokon kell kezdeni a reformot! (Ugy van! Ugy van! a szélső baloldalon.)

Báró Feilitzsch Artur: Szegény főispánok!

Szell Kálmán miniszterelnök: Azt hiszem, hogy

füst szállong a hely fölött, mint valami sötét szárnyú nagy madár, mikor áldozatát lesi.

A száraz fenyér sárga fűvét gyujtották fel, hogy helyébe sejmészöld pázsit nőhessen. A szegény bogarakat sajnálom csak, kik vesztélyt nem sejtve bolyongtak, futkároztak, örülve a meleg tavaszi sugárnak. Most elpusztultak, a tüzes vész rájuk esapott. — óh, szegények álomból halálra ébredtek! A kis nádasban elpusztult sok fészék is, hová sok, messziről fáradozó vándor igyekszik boldog reményvel. Pusztá a hely, elveszett nyoma is a csendes házaeskáknak, búra jönnek a hazasiető szegények.

Tavaszköszöntő ének helyett jajgatva fognak szállongani a hamuvál borított pusztá hely fölött, — hisz az ember is siratja elpusztult, fel-dult otthonát s ha ragyogó nyárban, virágok közt is látja a kedves sirt, lelkelve gyászolja.

... De tavasz van! — kis jaj a nagy pusztán elhangzik, az örömet ezer hang hirdeti... szállj, szállj te messze el szellő szárnyakon s ha kis madár sir vigasztald, a bogárt se feledd el; — mond, tavasz van, ki tele marokkál szór lombot, virágot, mond, most örülni kell!... jőjj aztán hozzám is, szálló örömhag, — engem se feledd el!...

Messze a pusztá peremén vékony fehér csillogó sáv látszik, mintha valami fényes pántlika volna oda szegve. A nagy folyó megy ott, duzzadó vize partja fölé áradt. Tenger lesz itt nem-sokára, amely iszapos hullámaival betakarja a pusztá ébredő világát.

Palóházam kicsike folyója, te jutsz eszembe, ilyenkoron kilép csendes vized susogó fűzfaerdéjéből s gyerekes örömmel fut a völgyecske rétjén át a vén hegyek lábához. Nem tengert viszel, hogy mindent eltemess, csak harmatot a sok porszemre. A zombék se pusztul el, úgy áll a sok apró hegy, ahogy az őz hagyta, tetejében szélben lengő kóró van. A sárga pinnó virágot

az a szellem, amelyben én ígértem a kormány vezetését, az a szellem megfelel minden irányban azon igényeknek, amelyeket a kormányzat terén támasztani lehet és én ezen szellemben fogok is eljárni. (Élénk helyeslés.)

Már most két észrevételt kell tennem, illetőleg két dolagra kell választolnom, amit hallottam és amit kiragadva a többi részletesen előadott egyes megjegyzésekből, válasz nélkül még sem hagyhatok. Az egyik Komjáthy képviselő urat érinti, mint aki előzőleg szólott. Azután fogok áttérni arra, amit Holló képviselő ur hozott fel.

Komjáthy képviselő ur szememre veti, hogy én a mult alkalommal a budgetről mint jogforrásról beszéltem és azt mondja, hogy ha most engem, mint tanár, examinálna, ebből igen rossz klasszist adna nekem, mert az szerinte nem áll.

Hát meglehet, hogy ez a képviselő ur nézete; de azt hiszem, nincsen igaza. Nincsen igaza, mert én nem is a budgetre, hanem a budgettörvényekre úgy hivatkoztam, hogy azokat olyanokként jelöltem meg, mint amelyek egyes intézményeket harminc évi joggyakorlat alapján inkontesztáltan vesznek föl és amelyeket úgy lehet tekinteni, hogy azon intézményeknek megadták a törvényes bázist. (Igaz! Ugy van! jobbfelől.) Mert, ha a tisztelt képviselőtársam ezt tagadja, akkor kérdem a tisztelt barátomat: — mintha most én volnék tanár és öt klasszifikálnám — hiszi-e, hogy ha a költségvetésbe felvették egyes intézmények, amelyeknek költségeit a Ház és a törvényhozás évek hosszu során át megállapítja, ez nem elégséges arra, hogy azokat törvényes alapot adjon?

Hiszi-e, hogy ezen országnak nem tudnám kimutatni harminc olyan intézményét, amelyre törvény nincsen? Mondja meg nekem, melyik törvényen alapul a posta, a távirat, a telefon? Ha nézzük a kultuszárca költségvetését, hány intézetet találunk ott, kulturális és közoktatási, amely külön törvény által szabályozva nincsen? Benne van a költségvetésben, azon költségvetés tárgyalása alkalmával a törvényhozás megvitatta, a kormány nyilatkozik, a képviselőház nyilatkozik, törvényesíti. Hát ismer a képviselő ur organikus törvényt az egyetemről, a felső leányiskoláról, az intézmények egész seregéről?

Ott van a földművelésügyi tárca, amelynél szintén tudnék felhozni nem egyet, de tizenötöt, rögtön, ex abrupto! Ne méltóztassék tehát azt állítani, hogy ezen részét a dolgunk szem elől tévesztjük és öletszerűen odavetni oly ellenvetést, amelyet nekem tett. Igenis, azt mondom, hogy ebben az országban ez nem is lehet másképpen, mert mindent nem kodifikáltunk és nem is kell kodifikálni, hanem, hogy amit harminc évi gyakorlat során felvettünk a költségvetésbe, ami a törvényhozásnak bírálata alá kerül és általa megállapítatik, az igenis törvényes. (Helyeslés jobbfelől.)

Most leszek szerencsés nyilatkozni arról, amire

se töröd le, fodros vized fölött himbálóznak, egyen-egyén már méh is dong.

A pajzán gyereksereg végig taccsoghat a réten, ha golyacsáló sipot akar metszeni a fűzabokrokról. Oh, itt a pusztán másképp van, a nagy folyó haragosa a pusztának, tengervízével meglepi, iszapjával eltemeti mélyen, ember jaja, madár síró panasza jár a nyoma után. Most még csendes szeliden csillog s csak a játszó napsugár mutatja csalján a messzeségben úgy, mintha körös-körül rohanó hullám ömlőne. Bár maradna ugy s ne öntené el a paszirták tágas mezejét, hogy dalolnának majd békén fészkeik fölött...

Neszletlenül suhan végig a tiszta levegőn egy-egy madársereg, itt-ott kisebb csapatok mennek, kik elszakadtak a többitől. Ki tudja, merre laknak ezek, hová sietnek, talán arra valók a kéklő hegyek közé. Csak szálljatok s ha elröpültek hegyes kis hazám fölött, vigyetek hirt rólam is. Vigyetek hirt oda, hova leltem gondolata szivdobogva száll, mert nem loppja meg szerete-temet a delibábos pusztá... kék hegyek, kakukk-szótól hangzó erdők, mezők, a tettek az egészen.

Végig, végig tekintek a pusztán, mely annál nagyobb, minél tovább nézem és a lelkembe száll valami vágy, hogy belesajdul a szívem; olyan kedvesen csalogtatnak azok a kéklő hegyek, azok a kéklő hegyek, hol annyi boldog gyermekem él. A tavasz meleg szellője végigcsapja arcomat, várok valami erdőstutogást, bokorzörrenést.

Csend van... amott messze hosszú füst- kigyót látok felfelé emelkedni. Ott laknak, ott egy kis ház van, szerető tűzhelye a családnak... Egy kis ház, sutogom csendes meglepődéssel, lelkembe öröm lopózik, megdobban a szívem, — óh, és már szeretőbb szemmel nézem a pusztát. A nagy, kéklő hegyek felé fordulok s feléjük kiáltok szerető szóval: már itt az én helyem, itt az én fészkeim...

néve Holló Lajos képviselő ur hozzám kérdést intézett, tudniillik a választási jog kérdéséről. Igen tisztelt képviselőtársam hivatkozott azon tárgyalásokra, amelyek a parlamenti helyzet szanalása céljából folytak és amelyekben — mint ő kifejezte magát — tevékeny részt vettem, sőt talán a legtevékenyebb részt. Igenis, ott a választási kérdés is szóba jött. Tisztelt képviselőtársam hivatkozik egy általam tett kijelentésre és azt kéri most tőlem számon. Helyesen teszi. És én helyt is állok. Azt, amit ott mondtam, fogom kijelenteni most is.

Én akkor azt mondtam — és kértem azokat a t. képviselőtársaimat, a kikkel tárgyaltam, — hogy a választási jog kérdését ne diszkutáljuk azon béke-tárgyalások keretében és azokra vonatkozólag semmiféle megállapodásokat ne követeljenek tőlem, mert olyanokba nem megyek bele. Azt mondtam, hogy a Házban bármikor, például a belügyi tárca tárgyalásán megkérdőzhetnek, hogy minő nézetben vagyok ezen kérdésben és akkor nyilatkozni fogok, amit most készségesen meg is teszek. Kijelentem, hogy tanulmányozni fogom a kérdést azon irányban, hogy a mutakozó kirívó nagy aránytalanságok a választási cenzust illetőleg orvosolhatók-e. Kiegyenlíthetők-e és miképp? (Helyeslés jobbfelől.) Többet nem jelentettem és ma sem jelentek ki. Megmondom, miért. Öntudatosan teszem.

Ismerik a képviselő urak természetemnek, eljárásomnak egész őszinteségét; nem diplomatizálok soha és most sem. Megmondom az okát. Először is sokkal nagyobb fontosságú, sokkal bonyolultabb, sokkal jelentékenyebb és nagyobb kérdés ez, hogysem én, aki talán éppen husz napja ülök ezen a helyen, már erről a kérdésről megkötöt és prejudikálót nyilatkozatot tegyek. (Helyeslés jobbfelől.) Nem tudnám összeegyeztetni ezt azzal a komolysággal, amellyel minden kérdésben feladatomat felfogni igyekszem. Nem teszi ez azt, hogy nekem nincsenek és nem voltak nézeteim a kérdésnél.

Hiszen, aki harminc esztendő óta itt ül és politikával foglalkozik, csak nem fogja magáról azt a szegénységi bizonyítványt kiállítani engedni, hogy ezzel a kérdéssel nem foglalkozott. De más ám az a nézet, amelyet ott a zöld padon kifejezhettem. (Helyeslés a jobboldalon.) Nem változott meggyőződéséről és nézetéről van szó, de a nyilatkozatnak, amit erről a helyről tenni kell, más értéke, más hordereje van. (Igaz! Ugy van! a jobboldalon.) Legyenek szívesek nekem egyet megengedni s ez az, hogy vannak kérdések — és ez azok közé tartozik — amelyeket általános elvek, általános teóriák szempontjából elbírálni és megállapítani nem lehet. (Helyeslés jobbfelől.)

Az adott viszonyok, igen számos nagy tekintet és nagy érdek, amely a kérdéshez fűződik, kell, hogy tekintetbe vételessék, mert e nélkül a kérdés egyoldalul lenne megállapítva és elítelve. Abban igaza van, hogy a szabadelvűségnek in thesei követelménye a jogok folytonos kiterjesztése. In thesei, ez áll; de hogy Magyarországon az adott viszonyok közt ebben az irányban mehetünk-e, vagy mily irányban mehetünk és hogyan mehetünk, azt igen sok más nagy kérdésnek mérlegelése, más nagy érdekek szem előtt tartása nélkül egyszerűen, sablon-szerűen elítélni nem lehet. (Élénk helyeslés a jobboldalon.)

Azt hiszem, helyesen teszek, ha ebben a kérdésben minden magyar embert, minden polgárt, minden tagját ennek a hazának óvatosságra kérem, (Helyeslés a jobboldalon.) mert ebben a kérdésben, mely oly kényes, a legkisebb deviáció, a legkisebb elhibazott lépés sötétebe való ugrást jelenthet, aminek a következményét többé jóvá nem tehetjük. (Helyeslés jobbfelől.)

Nézünk a külföld közel-távol példaira, hol a választási cenzus kiterjesztése foganatba tetetett, talán néhol hamarabb és talán az élet szükségleteinek nem mindig szem előtt tartásával, politikai vagy egyéb — nem tudom miéle — célok miatt. Nem szeretnék-e itt-ott visszacsínálni? De visszacsínálni az ilyent már többé nem lehet. (Igaz! Ugy van! a jobboldalon.) Hogy mi jogokat venni nem akarunk, ezt bizonyítjuk azzal, hogy éppen a béketárgyalásban a kuriai bíráskodásról szóló törvényjavaslata néve, amely a tisztelt ház elé fog terjesztetni, van egy pont, melyet felvettünk, hogy tudniillik az adónemfizetéses diskvalifikálása el van ejtve. Ez oly dolog, amelyet mint jogkiterjesztést vettünk fel, de hogy ezt minden irányban tegyük, az nagyon meggondolandó dolog.

Ennélfogva válaszom neki az, hogy igenis, én foglalkozni fogok azzal, hogy a legkisebb aránytalanságok kérdése mikor, hogyan és micsoda mértékben szabályoztassék és általában hogyan oldassék meg ezen kérdés; hanem ezt kellő időben, kellő óvatossággal, minden érdekek, minden tekintetnek latbatásával fogom tenni. és csak mikor meggyőződés-

sem ez irányban megértem, akkor fogok a kérdésről bővebben nyilatkozni. (Élénk helyeslés és éljenzés a jobb és a baloldalon.)

(Személyes kérdésben.)

Kemjathy Béla személyes kérdésben szól; fenntartja, amit mondott, hogy közjogra nézve a költségvetés tételeit jogforrás gyanánt felhasználni nem lehet. Deák Ferenc felíratait sem igazolják az ellenkezőjét.

Holló Lajos személyes kérdésben kijelenti, hogy Magyarország kormányának ebben a kérdésben állást kell foglalni s ezért kéri a miniszterelnököt, ne prolongálja soká a végleges választ.

Előzők a vita folytatását holnapra halasztja s az ülést bezárja.

Az ülés délután két órakor végződött.

BELFÖLD.

Pöcs Sándor mandátuma. Bajáról táviratozák, hogy dr. Pöcs Sándor igazságügyminiszter ma reggel Baja városa egyhangulag országgyűlési képviselőjévé választotta. A mandátumot holnap tisztelegő küldöttség adja át az igazságügyminiszternek.

A budget a szabadelvű pártban. Az országgyűlési szabadelvű párt baró Podmaniczky Frigyes elnöke alatt tartott mai értekezletén tárgyalás alá vette a kereskedelmi tárca budgetjét (előadó Neményi Ambrus). Hegedűs miniszter a párt támogatását kérvén, bejelentette, hogy egyes szolgálati ágakról a Házban fog nyilatkozni. A tárca budgetjét ezután vita nélkül elfogadták. Papp Géza előadó ismertetése után a földmívelési tárca budgetjét is megszavazták és azután áttért az értekezlet a vallás- és közoktatásügyi tárca költségvetésére (előadó gróf Teleki Sándor). — Tisza Kálmán kéri a minisztert, hogy ha csak egyáltalán nem ütközött lehetetlenségbe, minél előbb, ha lehet még az idén egészsítő ki határozat forrington a nem katolikus lelkészek illetményeit. Wlassics miniszter válaszolja, hogy rihelyt az összerakás mind beérkeznek s a szükséglet egészen át lesz tekinthető, a törvény végrehajtásában úgy szándékozik eljárni, hogy minél nagyobb összeggel, ha lehetséges lesz, határozat forrington kezdessék meg még az idén a kiegészítés. — A tárca költségvetését ezzel megszavazták és Molnár Antal felszólalására tudomásul vette az értekezlet a közoktatás állapotáról, a tanítói nyugdíj és gyámalapról és az 1894: XXVII. törvények alapján létesített országos nyugdíj- és gyámintézetéről szóló jelentéseket.

Apponyi válasza. Apponyi Albertet a veszprémi megyei szabadelvű párt felirattal üdvözölte az országos szabadelvű pártba való belépése alkalmából. Gróf Apponyi Albert az üdvözlésre Rése Jenő pártelnökhöz a következő választ küldte:

Igen tisztelt előnk ur! Öszinte hálával vettem a veszprémi megyei szabadelvű pártnak üdvözlő sorait, melyet abból az alkalomból volt szives hozzám intézni, hogy a nemzeti párt tagjai az országos szabadelvű pártba beléptek. E tény, nagy megnyugvásunkra, országoszerint megelégedéssel és helyesléssel fogadtattott, még pedig azért, mert a miniszterelnök ur programja alapján belépésünk megtörténhetett a nélkül, hogy politikai hitvallásunkból bármit is föladoznunk kellett volna. Az élvek azonossága, nem pedig érdekek és ambíciók kiegyenlítése szolgált ezen egyesülésnek alapjain. Legyenek meggyőződve, hogy valamint eddig is hazánk alkotmányának, állami önállóságának és a honpolgárok összes szabadsági jogainak érvényesítése volt politikai törekvém vezérszempontja, úgy a szabadság eszméinek szolgálatában ezentul sem fogok lankadni. Kiváló tisztelettel:

Gróf Apponyi Albert.

A szilágy-somlyói mandátum. Szilágy-Somlyóról jelentik, hogy Ugron Gábor tiszteletere tegnap este választói háromszáz terítékű lakomát rendeztek, amelyen nagy figyelmet kellett pohárköszöntője, amelyet a népért s választóiért mondott. Bartha Endre pártelnök nagy elismeréssel emlékezett meg Széll Kálmán kormányelnökről, akinek szeplőden multja garancia arra, hogy politikai jelszavát: jog, igazság, törvény, szem előtt fogja tartani. De a hol ennyi kincs van fölhalmozva, ott ellenőrzésre is van szükség. Ezt gyakorolja a függetlenségi párt, amelynek vezéréért Ugron Gáborért üríti poharát. Bartha

Miklóst táviratilag üdvözölték. A lakoma kora reggel ért véget. Ugron Gábor ma reggel több párt-emberével a kerületbe utazott. Ma Nagyfal, Ipp és Zovány községekben mondott programbeszédet.

A képviselőház mentelmi bizottsága ma délutáni 5 órára ülésre volt egybehíva, hogy tárgyalás alá vegye a mentelmi jog felfüggesztése iránt a Házhoz érkezett megkeresések hosszú sorozatát. A bizottság tagjai azonban nem jelentek meg határozatképes számban; egyes tagok különben is azon nézetüknek adtak kifejezést, hogy a bizottság csak rendes ülésének megválasztása után intézheti el a hozzá utasított mentelmi ügyeket. Ennek folytán nem is tartották meg a mai ülést.

Csemegei Károly.

Budapest, március 20.

Csodálatosak a végzet utjai!

Az a csöndes öreg ember, aki ott nyugszik a kerepi temetőben frissen hantolt sírban: egyszerre felébresztette a közvélemény érdeklődését.

Amig tollal és szóval, elméjének acélos ruganyosságával hirdette a jogot és igazságot, amig csendes éjjeleken virrasztott íróasztalánál, hogy nemzetét tudásának gyümölcseivel megajándékozza, amig sorvasztó munkába vesztegette napjait s azért lelke ifju maradt: ott ólálkodtak körülötte ellenei, hogy megtéphessék valahogy babérját, melyet önkeze munkája font homloka köré.

És most, amikor nincs már mit tartani tőle, amikor kihűlt a szív és felhagyott lázas munkájával az a hatalmas agy: felhangzik az alleluia és megharsannak a dicsőítő hatalmas harsonái. Meg kellett halnia, hogy kibékítse irigyeit, el kellett nemulnia, hogy megszólaltassa ajkukon az elismerést.

Ez a hatalmas elme, mely erős logikájával, roppant tudományával a modern Magyarország legnagyobb jogtudósa: a legutóbbi időkben visszavonult, mert nem nyílt munkatér előtte a magyar jogépilet kiépítésében, azoknak jóvoltából, kik a rendszer bukását sejtették a nagy tehetség érvényesülésében.

Csemegei gondolatvilága végeredményben a 48-as idők gondolatvilága volt. Annak a kornak emlőin nevelkedett, azoknak az időknek levegőjét szívta magába. Mesterei a külföld — és különösen Anglia — legnagyobb státusférfaik kívül Széchenyi és Deák valának. Elméjének göröngytelen egyenessége, szokásainak puritán egyszerűsége magasztos, tiszta harmóniába olvadtak s hűen tükröződtek vissza alkotásaiban.

Az 50-es években, nagyjainkhoz hasonlóan, elég ideje volt a gondolkodásra. Látta és érezte, úgy, amint Deák és Szalay érezték, hogy a jog egyes részeit javítani nem lehet, ha csak a reformot az egészre ki nem terjesztjük s a jogról való eme meggyőződése csak megerősödött, miuon tapasztalá, hogy minden haladás lehetetlen, ha azt jogi viszonyaink átalakulása meg nem előzi. De viszont ezen eredmény logikai következményeképp kéréllhetlenül azon következésre kellett jutnia, hogy jogi és törvénykezési viszonyaink gyökeres megjavítása lehetetlen, ha politikai állapotaink nem regeneráljuk.

Ez irányította nagy államjogi tanulmányait az 50-es években, ez köleszött hatalmas erőt szavának a vármegyeház termében, ez nyomta ellenállhatlan erővel kezébe a tollat, hogy sikra szálljon a magyar állameszme mellett a „Verwirkungstheorie“ ellen, ez készítette, hogy fényes ügyvédi irodáját és nagy jövedelmeit feláldozva államszolgálatba lépjen s halála napjáig a szegénység kenyerét egye.

Ami aradi és később, kormányrendelet folytán, a kis Butyinba áthelyezett irodája szűk négy fala között gondolt: a magyar nemzeti állam jogi és politikai kiépítése felett, amit az alkotás lázas éjszakáin a haza üdvére, felvirágoztatására

tervelt: elvitte magával az alkotmány visszaállításaok az igazságügyi kormány terméibe, az országgyűlés házába, hogy meggyőződésének tisztító tüzeiben megemesedett írsaiban és szavában hirdesse, törvénynyé emeltesse mindazt, amiről egykor álmodott.

A jogvezetés elméletéről írott hatalmas államjogi tanulmánya, az 1869: IV. törvények a bírói és közigazgatási hatalom különválasztásáról, a büntetőtörvénykönyv mértérföldjelzői az ő lángszéne, hazaszeretetének és tudásának.

És mégsem lehetett egészen boldog! A levegő, az emberek, a rendszer változott meg körülötte, ő a régi maradt. És nem bírta megérteni az a naiv ember, — mert naiv volt halála napjáig, — hogy a Deákok, a Szalayak, a Csemegeiek kora lejárt. Nem bírta felérni észszel, ő, aki előtt minden megmagyarázható volt, hogy az olyan szabású férfiak, akik csak a közért tudnak élni, kijötték a divatból; a kabátnak új szabást adtak s a kabát alá a szívnek is; a kalap új formát nyert s a kalap alatt a főnek is másként kellett gondolkodnia.

Hányszor ültük körül áhitatos csöndben a kerek asztalt, hallgatva az ő szavait, az ő tiszta, nemes gondolkodásának szabatos előadását. És őt hallgatva megajándékozott a lelkünkben egy kép, amelyet azokról az emberekről alkotott a képzeletünk, akiket a szívünk ideálul fogadott. Nemes volt és egyszerű, következetes és világos, mint csak azok, akiknek eszük arányban áll a tudásukkal, akik agyuknak forrongó kráterében fel tudják dolgozni azt, amit oda befogadtak.

És erről az emberről azt mondták, hogy nem volt jó a természeté!

A mai kor nem tudott megbarátkozni vele, mert ő nem tudott megbocsájtani azoknak, kik a legparányibbat vétették a becsületellen. Intranzigens volt, de csak azokkal szemben, akik nem tarták szem előtt a legfőbb parancsot, tisztesség mindenek előtt!

A barátait szeretni ember nem tudta úgy, mint ő, a néki nyújtott szeretetért hálásabb ember nem lehetett. Azok, akik lelkéhez közel állottak, akik bepillanthattak néha ama kineses-házba, ahol szeretetének és hálájának pazar drágaságait felhalmozta: beszélhetnek arról a nagy szívről, amely olyan igazán tudott szeretni. Hitvesén, azon a nemes, csöndes, főnkelt asszonyon kívül, aki neki áldozta életét, aki megosztá véle örömét, fájdalmát; családján kívül, mely rajongva vette körül, tanuságot tehetnek ragaszkodásáról, gyöngédségéről: igaz barátai, tisztelői, kik olyan közel állottak szívéhez!

Meggyőződése mellett, amelyet azonban soha elhamarkodottan nem alkotott, megállott rendületlenül, de tévednek, akik azt hiszik, hogy nem tudta tisztelni a mások véleményét.

Nem ő volt a hibás, hogy olyan kevés nagytehetség ismert ebben az országban; az igazi tehetségeknek voltunk híjában! Vagy nem a legnagyobb elismerés hangján szólott-e Deákról, Csengeryről és azokról, akik még azokból a régi jó időkbeli valók voltak, akikhez oly igen hasonlított, bár tudása és műveltsége a legutolsó percig a korról haladt! — — —

Míntha ma is látnám a balatonfüredi kis fenyvesben sétálni reggelenként, könyvvel kezében. Rendesen valami angol államférfiu életírását, az utolsó nyáron a Gladstone jellemrajzát forgatta és kísérte jegyzetekkel. Míntha ma is hallanám, amint a könyvre mutatva mondta: „ezek a legbiztosabb példái a hazaszeretetének és törvénytisztetének; bárcsak mindenki a nagy emberek életrajzát forgatná!”

Most már ő is elpihent és mi, szerény munkásai annak az eszmének, melyért ő életét áldozá, majd az ő életírását forgatjuk, — csakhamar meg fogják azt írni — hogy hitet és erőt

LODEN	Iskola-öltöny	3.50
LODEN	Fiu-mencsikoff	7.—
LODEN	Férfi-köpeny	12.—
LODEN	Kocsis-köpeny	10.—
LODEN	Havelok	8.—
LODEN	Rövid kabát	8.—
LODEN	Vadász-öltöny	16.—
LODEN	Turista-öltöny	14.—

LODEN	Sacco vattával bélelve	6.—
LODEN	Szörme-sacco	10.—
LODEN	Vadász-sacco	9.—
LODEN	Vadász-bunda	18.—
LODEN	Kocsis-bunda	20.—
LODEN	Utazó-bunda	35.—
LODEN	Szörme-mencsikoff	40.—
LODEN	Gazdászati bunda	16.—

RENDELJENEK CSAK
a „TIROLI“-nál
JUSTITZ LEOPOLD
specialista lodon-öltönyökben
Bécs, IX., Währingerstrasse 48.
Mintákat és képes árjegyzékeket ingyen és bérmentve.

merítsünk az ő nagy életejének megvalósításához: a magyar jogállam kiépítéséhez.

Csöndesen halt meg, amilyen csöndesen élt az utolsó időben! Fájdalmát és keserűségét nyugodtan viselte, életét hazájának áldozá. Ráillenek Eötvös szavai:

„A férfiaság nem abban áll, hogy a fájdalmat ne érezzük, hanem abban, hogy keserűségét ismerve, nyugodtan viseljük el; s nem az érdemi a polgári közorot, ki a közvélemény iránt közönyös, hanem ki polgártársainak, szeretetét a legfőbb kincsnek tartva, azt, ha kell, a hazának áldozatul hozza.“

Beck Lajos.

KÜLFÖLD.

A revizió.

Budapest, március 20.

A párisi publicisztikának az a része, amely abszinthból szerzi az ihletet, a legfantasztikusabb meséket találja ki, hogy a Dreyfus-ügyet még nagyobb homályba takarja, mint amilyenbe az máris jutott. Most az öreg Mohrenheim nevét keverték bele a revizió iszapjába. Ijesztő hálátlanságot olvashatni ki ebből, mert a franciák külpolitikai presztizsük jó részét ennek az agg diplomatának köszönik, aki egyike volt a francia-orosz szövetség megteremtőinek.

A dolog tárgyi részét alábbi táviratainkban találja az olvasó, mi csak arra utalunk itt, hogy a revizió elintézésének halogatása a legnagyobb veszedelmet rejti magában, mert addig, amíg ez az országos ügy elintézve nincs, szeplőtlenül ugrálja bakugrásait a meghibbant demagógia.

Páris, március 20.

A *Petit Bleu* című újság nemrég fönntartásal közölte a következőket:

Oroszország 1893-ban megtudta, hogy Németország birtokába jutott a francia-orosz konvenció szövegének. Az orosz kormány e miatt reklamált a francia kormánytól, amely megindította a vizsgálatot. A vizsgálat során átadták Boisdeffre tábornoknak Vilmos császár leveleit, amelyeket kezdetben mindenki valódiának tartott, amelyek azonban később hamisítványoknak bizonyultak. Ezek a levelek egész határozottan azt bizonyítják, hogy Dreyfus kémiszolgálatot tett Németországnak. A *bordereau* csak később került a többi bizonyítékhoz, hogy az elítéléshez több alapot szolgáltatassanak. Az igazí áruló, aki a konvenciót Németországnak kiszolgáltatta, az az ember volt, aki a német császár levelét Boisdeffre tábornoknak átadta. Ez az ember, aki kiváló állásánál fogva ismerte a konvenciót s aki az árulást pénzszavara miatt követte el, azóta megvált állásától; kormánya elbocsátotta s csak azért indította meg ellene az eljárást, mert kerülni akarta a botrányt, de számszerűt és megtiltotta neki, hogy hazájába valaha visszatérjen.

Másnap a *Fronde* lenyomatta ezt a cikket és még az a kérdést fűzte hozzá, vajjon igaz-e, hogy Mohrenheim bárót Oroszországból száműzték? Erre a *Temps* egyik munkatársa elutazott Pauba, a Pireneákba. ahol Mohrenheim báró ez idő szerint tartózkodik s megkérdezte a volt orosz nagykövettől, vajjon igaz-e az, amit a *Petit bleu* róla ír? Mohrenheim báró erre a következőket válaszolta:

— Csodálkozva és megbotránkozva olvasom ezeket a dolgokat és kijelentem önnek, hogy mindezek a dolgok, az első betűtől az utolsóig, ostoba és otromba koholmányok. Vajjon mi lehet ezeknek az aljas manóvereknek a célja? Nem tudom, vajjon Dreyfus bűnös volt-e vagy ártatlan, nem is akarom tudni; akik erről veszekednek, intézzék maguk közt szennyesszéknek mosását, de ne fröcsentsenek a sarat egy hetvenöt éves aggyasztánnak és családjának a fejére. Azt hittem, hogy jogosan követelhetek a nagy francia nemzettől némi figyelmet és hálát, mert az ő körükben tizenhét évesztendőnk keresztül számtalan nehézség között dolgoztam a megegyezés művében, a legkülönfélébb pártárványokhoz tartozó tizenhárom külügyminiszterrel tárgyaltam és ön elképzelheti, hogy föladatomban nem volt mindig könnyű. De végül mégis sikerült nekem a nagy művet létrehoznom és most így hálálják meg nekem. A francia nemzet tisztességebb elemeinek, a tisztességebb francia újságoknak állást kellene foglalniuk a hazudozók és a rágalmozók ellen, akik ha nem vetnek véget üzemleiknek, gyalázatot fognak hozni országukra és újságiraikra.

Mohrenheim báró ezután lemondásának okára tért s ezeket mondta:

— Midőn betegem és a nagy munkától kifáradva lemondtam nagyköveti állásomról, a cár a legnagyobb kitüntetésben részesített és kinevezett a birodalmi tanács tanács tagjává. Uralkodóm elhalmozott kitüntetésével és kegyességének jeleivel és kéresemre megengedte nekem, hogy a külföldön élhessek, minthogy a pétervári zord levegő nem kedvez megrongált egészségemnek. A cár örök hálára kötelezett azzal, hogy megengedte, hogy olyan országban élhessek, amelyet szeretek, amelynek érdekeit mindig szeretettel és lelkesedéssel képviseltem uralkodómál és ahol békében szeretném életem alkotmányát befejezni.

Páris, március 20.

A *Petit Bleu* egyik munkatársa meginterjúvolta Boisdeffre tábornoknak öcsését, aki azt mondta, hogy a tábornok sohasem látta és nem is ismeri Walsin-Esterházyt s hogy sejtelmé sem volt Henry hamisításáról. Katonatisztnek nem lett volna szabad erre a hamisításra vetemednie. Midőn a tábornok a Zola-pör alkalmával annyira exponálta magát, ekkor Henry-nek kötelessége lett volna neki bűnét bevallani, nehogy a tábornok ennek a gázságnak áldozata legyen. Henry ezt nem tette meg és most a tábornokra nehezkednek a nyomorult tett következményei. Boisdeffre tábornokot, aki nélkül az orosz-francia szövetség nem jött volna létre, naponként elárasszák rágalmozásokkal és hazugságokkal, de mint katonának hallgatnia kell, barátjai pedig nem oltalmazzák meg.

London, március 20.

A *Daily News* párisi levelezője a Dreyfusre vonatkozó titkos aktáknak a semmitősséggel való közlése alkalmából fölleliti, hogy Vilmos császár ismeretes hamisított levele nem lesz ezek közt az akták közt. Hanotaux volt külügyminiszter ugyanis időközben kellő módon igazolta azt a könnyelműségét és tudatlanságát, amelylyel annak idején ezt a hamisítványt megvásárolta. Nyilatkozatáról a következőket suttogják: A hamisítványért járó összeget egy magasállású diplomata számára kérték, aki mindig pénzvarokban volt, vagy legálább mondta, hogy van. Azt állította, hogy megvételre kínálta neki az iratot, s mivel az irást egy másik nagykövetségről lopták el, a legszigorubbban titokban kell maradni az egész dolognak; őt csakis a francia kormány iránt való barátságis készítette arra, hogy ebbe az alkuba belebocsátkozzék. Véletlenül úgy esett, hogy a Dreyfus ellen való első gyanúsítások is az említett diplomata barátaitól eredtek.

Ha már most — teszi hozzá a *Daily News* tudósítója — igaz lenne ez a sugás-bugás, ezzel plauzibilis magyarázat lenne adva arra a titkolódásra, amelylyel ezt a hamisítványt körülvtették; végre is igaz lehet, hogy ama bizonyos diplomata a pénzt nem magának, hanem kormánya egy másik ügynökének kérte.

A *Daily News* nem nevez meg senkit, de beavatott emberek azt erősítik, hogy ilyenformán semmi kétség sem lehet abban, hogy oly egyéniségről van szó, akiről a Panama-pör igején is sokat suttogtak, mikor a listából kivakart és X-szel jelzett névnek a viselőjét és azt kutatták, hogy egy 400.000 franknyi összeg hova lett.

Páris, március 20.

Lasies nacionalista képviselő tudatta Dupuy miniszterelnökkel, hogy kérdést akar intézni hozzá ama rágalmozás ügyében, a melyekkel bizonyos lapok báró Mohrenheim, volt orosz nagykövetet illetik. Dupuy miniszterelnök Delcassé és Freycinet miniszterekkel tanácskozában, nem fogadta el ezt a kérdést. A *Presse* szerint Lasies interpelláció alakjában szándékozik előterjeszteni ezt a kérdést, hogy vitát provokáljon.

HIREK.

Budapest, március 20.

— BUDAPESTI NAPLÓ. Március 15-én új előfizetést nyit a Budapesti Naplóra. Kérjük azokat a tisztelt olvasóinkat, akiknek az előfizetése ezen a napon lejárt, méltóztatassanak a megújításról idejékorán gondoskodni, hogy a lapot akadálytalanul küldhessük tovább.

— Személyi hírek. Ferenc Ferdinánd főherceg trónörökös a legközelebbi napokban Dolný-Milhojácra érkezik vadászatra gróf Majláth Laszlióhoz; a főherceget mára várták, de az erős havazás miatt el kellett halasztania utazását. — Frigyes főherceg, ki csatlórték óta baranyamegyei birtokán szalokaukara vadászott, holnap, keiden reggel Kelenföldön át visszatér Pozsonyba. — Neuschloss Miksa a kereskedelmi kórház kibővítésére és oly célra, hogy beteg női kereskedelmi alkalmazottaknak egy új pavillont építsenek, 1000 forintos ágyalapítványt tett.

— A szabadelvűpárt új tagja. Az ősz gróf Zichu Ferenc királyi tárnokmester értesítette báró

Podmaniczky Frigyeset, mint az orsz. szabadelvű párt elnökét, hogy újra belép a szabadelvű pártkörbe.

— A pápa állapota. Rómából szomorú hírek érkeznek a pápa egészségi állapotáról. Az orvosok hiába igyekeznek erejét fokozni, a természetnek nem lehet parancsolni. A helyzet komolysága változatlan és a valóság minden pillanatban bekövetkezhetik. Erre mutat a diplomáciai köröknek és a hiborosoknak lázas tevénsége is. A Vatikánban egy magas állású személyisége nyilatkozott ma a tegnapi előtti állítólagos újabb híreire. Alaptalan koholmányok mondta az egészét, majd így szólt:

Ő szentsége állapota most egyelőre még olyan, hogy a világnak semmiféle orvosa nem merné rajta a második műtétet megköszöztetni, másrészt pedig az első műtét oly szerencsésen sikerült, hogy minden további operatív beavatkozás felesleges. Más, ártatlanabb hírek is keringenek. Ilyen például az, hogy a pápa a kertben sétált és jelen volt a bőjtű prédikáción, melyet a kapucinusok tartanak hetenkint a bitorosok kollégiuma alatt. Az ilyen bőjtű prédikáció teljes órhosszat tart, és a pápa gyónatószékhez hasonló alkotmányban jelenik meg, ahonnan mindent láthat, őt azonban nem lehet látni. Ki merné most a nagybeteg aggyasztást annak kitenni, hogy ilyen zárt, szűk helyen egy egész órát töltsön? Épp oly koholmány az is, hogy a pápa Rampolla bitoroson kívül, más egyházi méltóságot is fogadott volna! Rampolla bitoros minden második felóra hosszat beszél meg a legszükségesebb teendőket, a legkiméletelesebb módon.

A pápa utódjával most már nagyon sokat foglalkoznak Rómában. Gibbons baltimorei bitoros érdekében nagy propagandát csinálnak. Egy delután érkezett távirat azt jelenti, hogy a pápánál haszvízenyő fejlődött ki, amely folyton fenyegeti életét. A pápa mindig hátán fekvő alszik, miért is folyton egy komornyik ül az ágya mellett, aki megfigyeli, hogy nem okoz-e neki a vízenyő kínokat. Ha igen, akkor megfordítja az ágyban, hogy könnyítsen rajta.

— Hogyan készül a pletyka? A szenzáció-hajhászat előtt semmi se szent és hogy a publikumnak az érdeklődését valahogyan fölizzgassa, nyugodt lélekkel képes a legszentebb sebekbe belemarkolni. A *Berliner Local-Anzeiger* legutóbbi számában klasszikus példáját találjuk az ilyen szenzáció-hajhászatnak; ez a lap tudniillik arról ír, hogy Ferenc József királyunk házastóni készül, és hogy most az udvari gyász letevével már új mátkaságra gondolt. A *Local-Anzeiger* hire így szól:

— A bécsi udvarból. Egy szallongó hír, amely néhány nap óta rendkívül makacsággal tudta magát Bébesben fenntartatani, az utóbbi napok egynemely eseményéből újabb tápot merített, — amint azt bécsi tudósítónk jelenti. Bébesben tudniillik még udvari körökben is már régebbi idő óta egyre emlegetik, hogy Ferenc József magas életkorra dacára ismét nőülini készül, hogy megteremtse a lehelőséget arra, hogy a trónus a direkt leszármazóira juthasson. A menyasszony, akita mende-monda az ősz királynak szánt, a husz éves orleansi Izabella volna, aki két év előtt az orleansi hercegné Mária Dorottyaival való egybekelésé alkalmából Schönbrunnban tartózkodott. Aki azonban csak némileg ismeri a király magánéletét, előre tudja, hogy az ilyen mende-mondának semmiféle alapja se lehet. Az uralkodó az évek folyamán annyira beleélte magát régi szokásaiba, hogy minden újítás csupán megzavarna kedvelt nyugalmát. Repräsentációs kötelességeinek teljes mértékben megfelel, majd Budapestben, majd Bébesben tartózkodik, megjelent a kikerülhetetlen dinerken, — de csak azért, mert kell, — minden változástól irtózik. A határozottság, amelylyel ez a mende-monda újonnan föltámadt, onnét származik, hogy éppen most van vége az elhunyt királynéért elrendelt félelvi udvari gyásznak és hogy a király egyidejűleg Harrach grófnót, a néhai Erzsébet királyné főudvarmesternőjét a maga udvarába osztotta be. Pedig ennek a kinevezésnek más a magyarázata. A főhercegnők közül t. i. a szabályszerű sorrendben azok helyettesítik a királynét, akik a királyhoz a legközelebb állnak, — jelen esetben lehet Mária Josefa főhercegnő, Ottó főherceg felesége — és hogyha ez akadályozva volna, — Alice, toskánai nagyhercegnő. De ezeknek a főhercegnőknek a főudvarmesternő nem eléggé jártaak az udvari ceremóniában, úgy, hogy erre az állásra egy olyan hölgyet kellett kinevezni, aki az udvartartás minden ágában járta. Az új főudvarmesternő tehát nem arra való, hogy egy új urnőnek legyen a szolgálatára.

Ime így készül a pletyka. Világá bocsátanak egy hírt, amelynek valószínűtlensége annyira nyilvánvaló, hogy a hírrel egyidejűleg leközlök a cáfolatot is. Ilyen bánásmódot nem érdemelt az európai sajtótól a lovasmagyar király.

— **Négy miniszterelnök.** S mind a négy magyar miniszterelnök. Talán egy kicsit sok is. Rendszerint inkább csak titkos miniszterelnökökből sétál egyszerre ennyi példány a t. Ház folyosóján s az már föl se tűnik, mert az önértékelés hálá isten sok jutott ki a magyar törvényhozóknak és kevesen vannak, akik például megijednének, ha valami tréfás véletlen odaültetné őket a kilenc bársonyszék legeljesebbé. De igazi miniszterelnök, az éppen hivatalban lévőn kívül, nem igen szokott a folyosón mutatkozni és Tisza Kálmán volt körülbelül az egyetlen, aki a bukása után is rendes vendége maradt a folyosónak, sőt talán kizárólag a folyosónak. S ma mégis egyszerre négy miniszterelnök találkozott egyszerre a folyosón, ami nem közönséges eset.

Az első természetesen Tisza Kálmán volt. Az őt ült az ő duzzogó karszékeiben, ahogy az ő rendes helyét az oppozíció újabb elkeresztelte. Őt egymagában, elmélyedve és szivarozott. A néhai harci párt egyik-másik tagja köszöntötte, de nem csatlakozott melléje, mert a generális senkit sem invitált egy kis teroférére. (Kerüli most a beszélgetést, amióta a fia kibontotta a — béke zászlóját.)

De im egy magas alak surrant keresztül, táncoló lépésekkel a folyosón.

— Jó napot, kegyelmes uram! — szölt a generálishoz és mellője őt, amit inkább megtehetett, mint például Pulszky Agost, mert a vele való beszélgetést senki sem fogja gyanusnak találni. Léven a táncoló ur — gróf Szapáry Gyula. A két ex-miniszterelnököt lágyan fogta körül a szivarfüst és csendesen elbeszélgettek. Talán a multról, talán a jelenről — a jövőről aligha. (Az már nem az övék.) S ahogy szötték-fonták a beszélgetést, megint csak rájuk köszönt valaki:

— Jó napot, kegyelmes urak!
Még magasabb, vállasabb ember volt a harmadik. És szintén ex-miniszterelnök. *Wekerle* Sándor. A generális hunyorgatott a pápaszem alatt. — A sorrend kifogástalan. Először jöttem én, utána Szapáry, Szapáry után *Wekerle*. Most már csak lessük, mikor toppant közénk — *Bánffy* Dezso. Hát ez a történelmi diszfelvonulás egyik részlete: a volt miniszterelnökök felvonulása. Nos! Hol is van az a *Bánffy*?

De ugy kell lenni, hogy a történelmi máris ki iparkodik felejtetni a sorból *Bánffy* Dezsőt. Mert a három miniszterelnök csoportjához nem ő közelített most, hanem — *Széll* Kálmán.

— Jó napot, kegyelmes urak, köszöntötte a kis kongresszust s megindult a nagy beszélgetés, amely magában is érdekes lehetett, de mégsem olyan érdekes, mint a glosszák, amelyek a folyosó csoportjaiban hirtelen termettek. Mert akkor már sokan nézték az érdekes csoportot, amelyben Magyarország újabb történetének négy korszaka találkozott a vezető férfiakban. Mintha az idő kiküldte volna őket egy kis tanácskozára, hogy minden korszakot a maga vezére jellemessen s úgy szűrhessek le belőle a tanulságokat. Pedig hát nyilvánvaló, hogy az idő nem csinál ilyen kongresszusokat, csak a véletlen csinál ilyen tréfás találkozásokat.

De a folyosó meg glosszákat csinál. Azt kérdezte valaki:

— Hát melyik köztük a legnagyobb?
Mindegyiknek akadt valami híve. Csak gróf Szapáry Gyulának nem. (Az ördög tudja, hogy miért!)

Am a szöveget az a maliciózus képviselő találta a fején, aki azt mondta a négy miniszterelnök csoportjára:

— Hiába, mégis csak szerencsés ember ez a *Széll* Kálmán. Nem helybe küldi neki a végzet az összes miniszterelnököket, akikről megtanulhatja, hogy milyen — *ne legyen!*

— **Szigligeti emlékezte.** A nagyváradi Szigligeti-társaság ma tartotta Szigligeti emlékére szokásos emlékünneplését. A jogakadémia diszterme zsufolásig telt meg előkelő közönséggel. *Rádl* Ödön szép beszédet tartott a nemzeti irányzatokról az irodalomban, Nagy Endre pedig verset, *Dési* Géza értekezést és *Szathmáry* Zoltán novellát olvasott fel.

— **Szlatin basa a királlynál.** *Bécsből* jelent tudósítónk, hogy a király ma délelőtt külön kihallgatáson fogadta *Szlatin* basát.

— **Halálhíradás.** *Krisztinkovich* Antal, a *Vizügyi és Hajózási Közlöny* szerkesztője vasárnap reggel influenzában meghalt. Özvegyet s két fiút hagyott hátra. *Krisztinkovich* Ede miniszteri osztálytanácsos, a mezőrendőri osztály vezetője és *Krisztinkovich* Béla fővárosi építésmérnök, a tyúkakat gyászolják az elhunytan, aki tagja volt a budapesti ügyvédi kamarának s 1848/49-ben mint honvédszázadoskapitány küzdött végig a szabadságharcot. A közbecsülésben álló öreg ur Somogyvármegyének törvényszéki ülnöke, Győr-ármegegyének pedig nyugalmazott főszámvevője volt s 72 évet élt, mindvégig munkában. A *Vizügyi és Hajózási Közlöny* című heti szaksajtót 1890-ben alapította s ezzel valószínűleg megerősítette a magyar vizügyi és hajózási szakirodalmat. Virátnal elhunyt testvéren: *Krisztinkovich* Ede volt országgyűlési képviselőn kívül nagyszámu rokonságot bori gyászba a dunántúli részében. Temetése kedden délután 4 órakor lesz a kerpesi-úti temető halottszobájában.

— **A miniszterelnöki palota sorsa.** *Bánffy* bukáásával függőben maradt egy érdekes kérdés: lebontják-e a miniszterelnöki palotát s átalakítják-e a Szentgyörgy-teret, ahová Erzsébet királyné szobra kerül? *Bánffy* tudvalevőleg a mellett döntött, hogy a miniszterelnöki palota újjáépíttessék, a Szentgyörgy-teret azonban maradjon meg régi formájában. Ez nagy kárára lett volna Budapest szabályozásának és az Erzsébet-szobor művészi hatásának is.

Ma azonban az a hír terjedt el, hogy *Széll* Kálmán meg akarja tartani a palotát mostani formájában és csak hosszabb tanulmányozás után dönt e kérdésben. Nem akar ugyanis a szabályozási tervnek elebe vágni, viszont a szabályozást ez idő szerint pénzügyi okokból nem tartja keresztülvihetőnek, hanem erre három évi terminust tűzött ki.

A hír utat talált a képviselőházba is és *Major* Ferenc a mai ülésen interpellációt intézett *Széll* Kálmán miniszterelnökhöz, vajjon igaz-e, hogy a miniszterelnöki palota újjáépítésének kérdésében újabb fordulat állott be.

Széll Kálmán miniszterelnök a következőket válaszolta az interpellációra:

T. Ház! (*Halljuk! Halljuk!*) Alkalmat veszek magannak a történet felszólalásra reflektálva, egy kijelentést tenni. (*Halljuk!*) Bármenyire egészen liberális felfogásban vagyok arra nézve, hogy a budgettárgyalás alkalmával nagyon sok és majdnem minden bevonható a vitába, mégis alig fogadhatnám azt el, hogy a képviselőház helyesen foglalhasson állást oly kérdésben, amely valóban nagyon sok és alaposan, részletesen megbírálandó esztétikai, technikai és minden egyéb szempontoknak teljes mérlegelése után dönthető csak el. Alig lehetne eredménytel meindenze tekinteteket és szempontokat itt diskusszió alá venni. De igenis fontosnak tartom ezt a kérdést azért, mert éppen ezt a sok irányú tekintetet szem előtt kell tartani s habár bizonyos elvi elhatározásokat találtam erre nézve, de a gyakorlati kivételre vonatkozólag a felelősség engem terhel. (*Hejlesés.*) A palota építése kérdésében én még végleg nem határoztam. (*Hejlesés.*) Függetlenül tartottam a dolgot és fogok határozni. Ez a kérdés igen sok más kérdéssel függ össze.

Ami azt illeti, hogy a fővárosnak van eltérő álláspontja a miniszterelnökek szemében, én erre vonatkozólag sem foglaltam még állást, sem az irányban nem, hogy a fővárosnak nézetét elfogadjam, sem az irányban nem, hogy végleg elutasítsam; az egész kérdés előttem még függő, és annak idején fogok felette határozni. (*Hejlesés.*) Egyet azonban kijelenthetek és ez az, hogy az én álláspontom ennél a kérdésnél első sorban az, hogy habár a miniszterelnöki palotának az ottani hivatalok elhelyezése miatt és különben is kellően tágasnak, szélesnek és olyannak kell lennie, hogy az ország állásának megfelelően, én mégis ezen kérdésnél is a pénzügyi szempontnál nem akarok megfélemlíteni. (*Hejlesés.*) Mert valóban jogosulatannak tartanám, ha a miniszterelnöki palota esetleg aránytalanul nagy költségekkel épünie fele. (*Hejlesés.*) Azon leszek tehát, hogy a takarékoságnak és a pénzügyi tekinteteknek ezen kérdésnél is szemmel tartása mellett döntsem el az építkezés ügyét. (*Hejlesés.*) A Haz a tételt elfogadta.

Érdekes, hogy a *Varszin*ház, amelyet a miniszterelnöki palotával együtt lerombolnának, már erősen készül az utolsó előadásra. Sőt már meg is iratták az az alkalmi költeményt, amely ezt a jelentős eseményt a színpadról hirdető a közönségnek.

— **Berzeviczy Albert felolvasása.** *Berzeviczy* Albert dr. országgyűlési képviselő ma este 7 órakor a Szabad Liceumban folytatta előadását a parlamentről. Az előadást nagyszámu előkelő közönség hallgatta végig.

Berzeviczy hivatköztvén mult előadására, ezuttal a parlamenteknek és tagjainak jogairól, s a parlamentek belső szervezetének rendjéről és módjáról érkezett. Ismertette ezután a parlamentek hatáskörét s különösen azokat a teendőket, amelyek nem szorosan véve törvényhozási természetűek. Kifejtette a mentelmi jog lényegét, a képviselői illetmények kérdését, a miniszterek vád alá helyezésének jogát és szót ezután a házszabályokról és a parlamentek praxisáról, formáiról, mindig alapul véve saját parlamentünk szabályait és végül titokban ismerette a klotür kérdését és az obstrukciók ellen alkalmazható vett rendszabályokat.

A közönség a közel másfél óráig tartott érdekes és tanulságos előadást nagy tetszéssel fogadta.

— **Gyémántmise.** A premontrai rend lelezi házának főnöke vasárnap reggel ünnepelt hatvanadik évfordulóját annak a napnak, amikor először mutatta be áldozatát az Urnak. A nyolcvannegy éves aggyasztánt, aki az egyház és népoktatás szolgálatában kivívta messze vidék szeretetét, életének e ne-

vezetes pontján igen sokan üdvözölték, köztük a báró *Sennyey* család, a *Majláth* grófok és *Zempléncs* sok kitünősége. Tisztelettel fényes bankettet is rendeztek a nap örömeire, amelyen az ősz egyházférfiut lelkes ovációkban részesítették.

— **Mese.** A purkersdorfi gyógyító-intézetből szárnyra kelt hírt hivatalosan megérfolják. A *Wiener Allgemeine Zeitung* illetékes helyről vett értesülések alapján — így szól a hivatalos közlés — a leghatározottabban kijelenti, hogy a *Lujza* kőbúrgi herceggasszonyról terjesztett hír — mese. Egy szó sem igaz abból, hogy a hercegnének a mult héten fia született. Régen kellett nagyobb szenzációt valamelyes esemény, illetőleg újságközlemény, mint a purkersdorfi gyógyítóintézetből kiröppent hír. A világ minden lapja megemlékezett róla. Ennek köszönheti a brüsszeli királyi udvar és *Lujza* herceggasszony a temérdek zaklatást. Ugyanis mindenfelől, különösen *Hollandia*, *Német* és *Franciaország* városából garmadával érkeznek a levelek, a táviratok Brüsszelbe és a purkersdorfi szanatóriumra azzal az ajánlattal, hogy a levélírók hajlandók a herceggasszony kis fiát fölnevelni és örökbe fogadni. Ugy látszik, ezek miatt a kellemetlen ajánlatok miatt adta ki a brüsszeli udvar a hivatalos cáfolatot, amelynek a világ nem fog hiinni. Hiszen a purkersdorfi szanatórium jól el van zárva.

— **Csemegi Károly tometése.** *Csemegi* Károly nyugalmazott kuriai tanácselnököt, a magyar büntető törvénykönyv megalkotóját ma délután temették el a magyar közélet és különösen a jogászvilág rendkívüli részvétele mellett. A realnada-utcai gyászházban, ahol fél háromkor kezdődött a beszentelés, nagy és előkelő közönség gyűlt egybe, melynek sorraiban ott voltak:

Széll Kálmán miniszterelnök, *Wlassics* Gyula közoktatásügyi miniszter, *Plósz* Sándor igazságügy-miniszter, *Darányi* Ignác földmívelésügyi miniszter, *Wekerle* Sándor, gróf *Szapáry* Gyula, *Hieronymi* Károly, gróf *Apponyi* Albert, gróf *Teleki* Sándor, *Brdy* Zsigmond, *Lechner* Agoston főrendiházi tagok, *Láng* Lajos v. b. t. t. Szabó Miklós és *Czorda* Bódog a kir. kuria elnökei, *Beniczky* Ferenc főispán, *Rudnay* Béla főkapitány, *Vértessy* Sándor a királyi tábla elnöke, *Sárkány* József a kir. tábla alelnöke, *Márkus* József főpolgármester, *Hódossy* Imre, *Ambrozovics* Béla, *Máday* Izidor miniszteri tanácsosok, *Bessenyei* tábornok, *Halász* Sándor, *Balogh* Jenő miniszteri osztálytanácsosok, gróf *Forgách* Andor, *Polónyi* Géza, *Olay* Lajos, *Neményi* Ámbros, *Mandel* Pál, *Chorin* Ferenc, *Bánó* József, *Ragályi* Lajos, *Győrffy* Gyula országgyűlési képviselők, *Vécsey* Tamás, *Holtzy* Pál, *Schwarz* Gusztáv udvari tanácsos, *Eder* Illés Károly, *Teleszky* István, *Kovács* Gyula és *Lányi* Gyula egyetemi tanárok, dr. *Götsz* László miniszteri titkár, az irói világból: *Rákosi* Jenő, *Fejérsberg* Leó, *Beöthy* Algeborn, báró *Kaas* Ivor, ifjabb *Ábrányi* Kornél, a királyi kuria Szabó Miklós és *Czorda* Bódog vezetése alatt, a budapesti királyi ítélőtábla élén *Vértessy* Sándor elnökkel és *Sárkány* József alelnökkel, a budapesti kir. törvényszékek és ügyészségek *Hammersberg* Jenő királyi főügyész vezetése mellett, az ügyvédi kamara *Hódossy* Imre és *Györy* Elek elnökök vezetése mellett, a királyi közjegyzői kamara *Rupp* Zsigmond királyi tanácsos vezetése alatt, a magyar állami tisztviselők országos szövetsége testületileg. Ezenkívül ugyszóval a főváros minden jogi testülete képviselve volt. A gyászszertartást *Kirner* Károly belvárosi apátplébanos vezette nagy papi segédlettel. Beszentelés után a kopersót az Entrepri pompás hatfogatu diszintajára tették és a menet a Kerpesi úton végig vonult a kerpesi-úti temetőbe. *Csemegi* koporsóját a Kossuth-síri szomszédságában hantolták el közvetlenül a *Kozma* Sándor és *Szilágyi* Sándor sírja mellett.

— **Orvosok a miniszterelnöknél.** Az Országos Orvosszövetség igazgató-tanácsa *Kélli* Károly tanár elnökkel élén ma délután négy órakor tisztelettel *Széll* Kálmán miniszterelnöknél. A küldöttségben a budapesti és vidéki igazgatósági tagok, köztük több körorvos vetek részt. *Kélli* Károly elnök beszédet intézett a miniszterelnökhöz:

Az Országos Orvosszövetség nevében és megbízásából teljes bizalommal és a jó lelkiismeret öntudatával fordulunk Nagyméltóságodhoz s hozzuk az Országos Orvosszövetség hódolatát, mert alapszabályaink által megjelölt elünk: az orvosok erkölcsi, társadalmi és anyagi érdekeinek előmozdítása egyszerűsmdn közérdek is; a mi javunk az ország java is. Ezért most, midőn a szövetség végleges megalakulása óta első ízben tiszteleg a közegészségi kormányzat fejelet, arra kerjük Nagyméltóságodat, hogy törekvéseinket, melyek célja nem lehet más, mint hazánk és rendünk közös érdeke: hathatós és kegyes támogatásában részesíteni méltóztatassék!

A miniszterelnök kegyesen válaszolt *Kélli* szavaira. Kifejezte legmelegebb szimpátiáját az országos orvosi szövetség törekvései iránt és hangsúlyozta, hogy miután az orvosi és közegészségügyi ügyek fontos államérdeket képviselnek, a szövetség mindenkor számíthat hathatós támogatására. Valaszaban kiemelte még a gyermekhalandóság nagy jelentőségét, mely ellen küzdeni egyik sürgős feladat. Végül örömet fejezte ki a főokszövetségek és a tagok nagy száma fölött. Ezután a miniszterelnök barátságosan kezelt szorított a küldöttség tagjaival és ezzel a tisztelés véget ért.

— **Uj fegyelmi szabályzat a m. kir. állami számvevőszéknél.** Az állami számvevőszék tanácsülése a napokban az állami számvevőszék alkalmazottai részére új fegyelmi szabályzatot állapított meg, amely folyó évi május 1. lép életbe. A most érvényes fegyelmi szabályzat ugyanis, mely még a hetvenes évekből származik, nagyjából elavult és már sok tekintetben nem felel meg az újabb törvénykezési elveinek. Az új szabályzat ezek számbavételével készül. Különösen is említést érdemel a szabályzatnak az a tisztviselői érdekében való igen fontos intézkedése, hogy a fegyelmi eljárás az állami számvevőszék alkalmazottjaira nézve nyilvános és csak a határozat hozatik zárt ülésben, továbbá, hogy a tárgyalásra a vádlott védőt is hozhat magával.

— **???** Az ilyen magunkfajta közönséges észjárású ember azt hiszi, hogy a zombolyai takarékpénztár Zombolyán van. Dehogya. A címében annak a hivalkodásnak, hogy: *zombolyai*, bizonyára éppen csak annyi értelménye van, hogy szép hangzású szó, hát odairták, mint a hogy a miskolci eszmadia szintén csak esztétikai szempontokból ezt írta az ajtaja fölé: Nemes Bürgözi Samu, eszmadia és kéjgáz. A jó isten tudná megmondani, hogy hol van a zombolyai takarékpénztár, vagy talán majd a detektívek, akiket kiküldenek majd, hogy valahol Kis-Mártonban vagy Nagy-Bugaon foltkutassák. A nagykikindai járásbírószék ugyanis felhívja az ismeretlen helyen tartózkodó zombolyai takarékpénztárt, hogy a törvényes következmények terhe alatt jelentkezzenek. Jaj, jaj, hová is tehetete Zombolya a takarékpénztárát...

— **Kossuth halálának évfordulója.** Kossuth Lajos halálának ma volt az ötödik évfordulója. Sokan zarándokoltak el a mai napon a Kerepesi-temetőbe, a Kossuth Lajos sírházhoz, amelyet a fővárosi tanács rendeletéből a temető kertészei földiszították. Meggyújtották rajta a szövétnövényeket, a sír fedőlapjaira pedig gyászruhás honleányok nárcist és ibolyát raktak. Tizenegy óraker befordult a temető kapuján Kossuth Ferenc kocsija s a néhai kormányzó fia letette a sírra a Kossuth-fluk koszoruját, amelynek szalagján ez a felírás olvasható: *Forrón szeretett atyáknak — Kossuth Ferenc és Lajos Tivadar.*

Délután az egyetemi ifjuság vitt koszorut a sírra. A küldöttség vezetője, ifjabb Chorin Ferenc szép beszédet mondott. Sorra jöttek azután a Kereskedelmi Akadémia hallgatói, a Kossuth-Ferenc-asztaltársaság, a Kossuth Lajos női-kör, amelynek nevében Katona Sándornak beszédét s több munkás-egyesület. Délután öt óraker pedig az állami felső építő-iskola növendékei vitték ki koszorujukat a sírra.

A Kossuth Lajos női-kör rekviemet is tartott ma a Deák-téri evankélikus templomban. A beszédet Horváth Sándor lelkész mondta. A meghatott gyűlekezésben ott volt Kossuth Ferenc és gróf Benyovszky Mór országgyűlési képviselő, az Ambrozsics-család és számos negyvenéves honvéd.

— **Philemon és Baucis.** Mint az Ovidiusz halhatatlan költeményében Philemon és Baucis, úgy halt meg tegnapelőtt Párisban egy házaspár: Chézelles vicomte és a felesége. Mind a kettő influenzába esett a múlt hét elején. Chézelles vicomtenál hamar tüdőgyulladásra fajult a betegség, s neje éjjel-nappal betegyánál volt, míg csak ő is nem dőlt ágyba. Tegnapelőtt éjjel mind a kettejükön nagy láz vett erőt. Tizenegy óraker meghalt Chézelles vicomte. Feleségét egyelőre nem értesítették a szomorú esetről. Három óra múlva az asszony is meghalt. Ma temették őket örösi közönség részvéte mellett.

— **Nagy tűz. Sátoralja-Ujhelyről** táviratozza tudósítónk, hogy Varanná-Csemernyön ma nagy tűzvész pusztított. Az óriási szélvihar nagyban megnehezítette a mentést, de így is leeggett negyven ház a melléképületekkel együtt.

— **A miskolci vasutasok ünnepe.** Miskolcra telegrafáltak, hogy Görgey László államvasúti üzletvezető tiszteletere tegnap fényes bankettet rendeztek abból az alkalomból, hogy a király az érdemes tisztviselőt a vaskorona-renddel tüntette ki. Vagy négy-százasan vettek részt a banketten, köztük Miskolc városra és Borsod vármegyére előkelőségei. Felköszöntőt mondak Tarnay alispán, Szemere Attila képviselő, Mészáros Gyula, Szankovics főfelügyelő, Mihálik kir. tanácsos és mások.

— **Házasság.** Schreiber Mór a napokban jegyezte el Hajdu-Nánáson Zafir Margit kisasszonyt.

— **Öngyilkos rendőrkapitány.** Szentestől táviratozzák, hogy ott vasárnap reggel dunaháti Mészáros Ferenc, Szentest város alkaptánya agyonlőtte

magát. Öngyilkossága okául a néhány nappal ezelőtt megtartott főispáni vizsgálatot emlegetik.

— **A newyorki tűzvész.** Akik a newyorki Hotel Windsor áldozatai után gyászban vannak, előbb jól kisírták magukat, azután megmegróhták a törvényszéket és már eddig tizenkétmillió dollár kártérítés irányában adtak be keresetet a hotel tulajdonosa ellen. Hogy hányan égtek benn a hotelben, azt még ma se tudják pontosan meghatározni s addig nem is lesz teljes az áldozatok névsora, míg a hátramaradottak nem segítik rá erre a szomorú statisztikára a rendőrséget, mert a vendégkönyv is elégett. Az áldozatok közt volt a mi hadseregünk egy tartalékos főhadnagya is, egy báró Bischoffshausen Vince nevű fiatal ember. Bischoffshausen régebben aktív katona volt s most tanulmányuton volt Amerikában. Azok között a kevés szerencsések közt van Mac Kinley sógornője is, akik megmenekültek.

— **Kézrekerített ékszeroltvajok.** A múlt hónapban Bécsben gróf Kelevich Bélánának elveszett az ékszeres táskája tizezer forintot érő drágaságokkal. A rendőrség ma elfogta Wellischek Mátyás cipészlegényt és a feleségét, akiről kitudódott, hogy tömérdek ékszert zálogosítottak el. Az ellopott holmi legnagyobb részét is megtalálták a zálogházakban.

— **Az osztályorsjáték húszasa.** Az osztályorsjáték mai buzasan tizezer koronát nyert 42115, ötezer koronát 88358 71475 81528 34822 11232 54458, kétezer koronát 79065 67298 25819 15689 23630 26774 31927 5182 32456 72794 87028 15818 57730 56180 40948 63883 46944 72480 75738, ezer koronát 46454 15342 88207 16703 45002 98282 31490 81856 53021 27897 2378 74521 36059 17092 2599 59427 69200 21111 33812 35540 4751 12552 68888 75128 83884 65240 35766 61523 82693 70303 9391 15850 65786 62624 64752 21197 73510 24568 21547 20079 11514 68902 51040, ötszáz koronát 7634 41431 5734 74251 14043 43595 58878 9998 55411 87017 42357 74910 65897 34659 25205 41782 46709 83314 52721 34645 2194 97576 48198 86761 96509 95172 24404 69229 88757 59835 42647 70099 60794 21917 6992 98266 27127 72485 22788 53903 45233 81053 32473 48231 10747 54102 19880 21384 35076 88154 10926 74838 26892 43352 48380 656 82773 57523 86957 70307 54511 37533 16796 91213 62073 61652 5209 2806.

(x) Husvétii tojások és fecskendők Kertész Tódornál.

A cimbalom.

Párisnak Ujvársátreren

A sok limlom, szemét között!
Egy újságíró — mily serény!
Egy cimbalomba ütközött.
Megnézte jól, s elbámula,
Mert rajta volt egy cédula:
Hogy eladó, mint mind a lom,
A cimbalom.

Hogy eladó, mint annyi más,
Nem is kell érte nagy vagyon,
Ezen tanított egy primás
Egy nőt, kit szeretett nagyon.
Ward Klára volt a nő neve,
Kit Rigó úr nőül veve,
S övök, melyről szól im dalom,
A cimbalom.

Azaz csak volt övök csupán,
Tuladtak rajta csakhamar,
A mézeshónapok után
Az ilyen hangszere csak zavar.
Férfi balra, nő meg jobbra fut,
S a zeneszerszám dobra jut.
Okulni hát alkalom
A cimbalom.

Az első héten szólt a dal,
Minden szívét megmozgatott
A hercegnő — mily diadal!
Serényen cimbalmozgatott.
Tanár, tanítvány egy örült!
A zeneszertbe elmerült,
S édesen szólt, mint fuvalom,
A cimbalom.

„Ki mint vét, éppenny arat”
Igy szólt a cimbalom, mikor
Egynéhány lecke elmaradt,
S mindjobbban ellep a por.
Mindennap feledezt egy dalt
A férj. A nő majd belehalt.
Csak néha járt, mint rossz malom
A cimbalom.

Nem kelle bent, s sutba ment
Minék tanuljon az, ki tud,
S egy szép napon csak megjelent
Mindenhez olesón, aki jut
Az ószeres. Elhalt a dal,
Idővel minden így elhal.
Oly bús volt, mint egy sírhalom,
A cimbalom.

Ott búsong mostan egymagán,
A limlom összeség, nevet,
Gúnyolja asztal, szék, diván,
Olajkép, tükrök, kerevet.
Most eladó. És jól teszed,
Oh ifju férj, ha megveszed,
Mert pompás élő szimbolum
A cimbalom.

Pont.

FŐVÁROS.

(*) Az adófelszámolási bizottság elnöke. Széll Kálmán, a belügyminisztérium vezetésével megbízott miniszterelnök a fővárosi adófelszámolási bizottság elnökévé lovag Falk Zsigmond királyi tanácsost nevezte ki.

SZÍNHÁZ. MŰVÉSZET.

** **Fidelio.** Ma este az Operaházban Beethoven halhatatlan *Fidelio*ja került színre és ez alkalommal közönségünk két vendégművésznőt üdvözölt, akikre mindig szívesen emlékszik vissza. *Sedlmair* Zsófia asszony, aki a milleniumi esztendőben állandó vendég szerepre szerződött primadonnánk volt, annak idején azzal nyerte meg első sorban a rokonszenyűnkét, hogy minden szerepét korrekt magyarsággal énekelte. Örülünk neki, hogy bécsi primadonnáskodása alatt nem felejtette el a nehezen megtanult magyar szót, amint azt ma este *Fidelio* cím-szerepében megmutatta. A kiváló művésznő vizsgálható nekünk régi művészetét, de nem a régi hangot. Mélabus szomorúsággal merengtünk el művészetének rideg ősi pompáján, amelynek a hang fénye és melegsége már nem ad napsugarat. *Sedlmair* asszony hangja sokat veszített, különösen a magaságban és organumának erője már nem küzd meg diadalmasan a zenekarral. A művésznőt, aki az ismert átszellemlült alakítást nyújtotta, a közönség egész este zajosan ünnepelte. Hasonlóan kedves volt a viszontlátás *Szilágyi-Bárdosi* Ilonával, aki *Marcellina* szerepében minden kedvségét és tudását érvényesítette. A többi szerep a régi kezekben volt. — Szűnni nem akaró viharos tapsokkal hállálta meg a közönség a c-durban irt Lenora-nagyvíványt, amelyet az első és második felvonás közt *Erkel* Sándor vezénylete alatt pompásan játszott el a zenekar. (G.)

** **A Nemzeti Színház ifjusági előadása.** A Nemzeti Színház igazgatósága nyomatásban is kiadta a terbe vett *klasszikus ifjusági előadásokra* vonatkozó programját, amelyet már bővebben volt alkalmunk ismertetni. E program szerint, mint ismeretes, a Nemzeti Színház minden hét szerdájának délutánján mérsekelt áru előadást rendez az iskolák fiatalága számára s az előadások sorába egyelőre — április és május havára — a következő darabokat sorozta be: *Bank Lán* (Ka'ona), *Képzelt beteg* (Molière), *A Velencei kalnár* (Shakespeare), *Fenn az ernyő, nincsen kas* (Szigligeti), *Elektra* (Sophokles), *Éz ember tragédiája* (Madách), *Szentivánéji álom* (Shakespeare), *A tudós nők* (Molière). Ezeket a darabokat az igazgatóság meg bővíté azokkal a klasszikus darabokkal, melyeket ezután fognak a Nemzeti Színház állandó műsorába fölvenni, és azokkal a modern darabokkal, melyek ösmerete a művelt ifjuságnak hasznára és gyönyörűségére szolgálhat. A szerdai ifjusági előadásokra az igazgatóság következő helyárait állapított meg:

Földszinti páholy 6 frt. I. emeleti páholy 6 frt. I. emeleti nagy páholy 8 frt. II. emeleti páholy 3 frt. I. rendű támlásszék I. sor 80 kr. II. rendű támlásszék II.-X. sor 60 kr. III. rendű támlásszék XI.-XIX. sor 40 kr. Földszinti páholyülés I. sor 60 kr. Földszinti páholyülés II.-III. sor 40 kr. I. emeleti erkélyszék I. sor 60 kr. II.-III. sor 40 kr. II. emeleti zártszék I. sor 40 kr. II. emeleti zártszék II.-III. sor 30 kr. III. emeleti zártszék I. sor 30 kr. III. emeleti zártszék II. III. és IV. sor 20 krajcar.

Az ifjuság minden szerdai előadásra a megelőző péntekig foglalhat le magának helyet: aláírással és a helyárnak az illető, erre fölkerít tanárnál való lefizetése ellenében. Az előadandó darabok műsorát, — lehetőleg egy hónapra azaz négy előadásra

Az előkelő hölgyvilág figyelmébe!!

A legizlésebb női angol kosztümöket készítik saját műtermükben

SCHNELLER és KOZMA

női angol és férfi szabók
Budapest. „Royal” nagyszálló.

előre, — a színház igazgatósága közli a tankerületi főigazgató utján az iskolákkal. Miután a jegyek lefoglalása nem a kitűzött darabokra, hanem az előadás napjára történik, esetleges darabváltozás esetén a már lefoglalt és kiírt jegyek árát nem adják vissza. Az első ifjúsági előadás április ötödikén lesz, amikor *Bánk bánt* adják.

** Pálmay Ilka Budapesten. Pálmay Ilka, aki férjével gróf Kinszky Jenővel ez idő szerint *Raguzóban* van, április első napjaiban Budapestre jön, hogy jelen legyen Márkus József és Fejér Jenő *Betyárvilág* című operettjének bemutatójának, amelynek első előadása április ötödikén vagy hatodikán lesz. A diva Budapestről Grábra megy néhány vendégjátékra s aztán *Berlinbe* utazik, ahol mint már említettük, a *Wintergartenben* fog vendégszerepelni.

** A Vígsház színésziskolájának előadása. A Vígsház színésziskolájának növendékei szombaton délután előadást tartottak a Vígsház színpadán s *Sudermannnak Beesület* című darabjában mutatták be magukat. A jövőendő magyar színházra néző nagy nyereségnek tartjuk ezt az iskolát, amelyben nem a theatrialitást, hanem az élet igazi reális vonásait tanítják. Valami egészséges szellő vonul végig a színpadon, mikor ezek a fiatal színészcsemétek járnak-kelekednek rajta s beszédben és mozgásban egyaránt a keresetlen egyszerűséget hirdetik. Tehetséget egyik iskola sem nevelhet bele a növendékeibe, mert ez a természet adománya, de ebben az iskolában a garanciáját látjuk annak, hogy a tehetséget, amely rá van bízva, helyes utra tereljük és az igazi művészeti céloknak nevelik és fejlesztik. Több izé tehetséget láttunk az előadáson, amely nagy figyelmet kelt maga iránt. *Árnai Lóla, Glückmann Anna, Győri Matild, Árnai, Neményi, Köhalmi, Rogoz, Tihanyi Endrődi, és Vígó* az iskolának jobb növendékei. A színésziskolák vizsgálati előadásain szokásos lelkes tapsokból *Gál Gyulának* is jutott, aki tanára az intézetnek s aki az előadást is igazi sikerei közé ikthathatja.

** A Liliputi hercegnő premierjével. Márkus József és Hegyi Béla háromfelvonású új énekes színművének szombati bemutatás előadására már tegnap óta kelnek a jegyek a *Magyar Színház* elővételi pénztárában. A premierre előjegyzett jegyek a színház titkári hivatalában szerdán, azaz 22-én estig vehetők át, azontul pedig ezek a jegyek is az elővételi pénztárban fognak eladni. A nagy érdeklődéssel várt darab próbájára pénteken délelőtt lesz.

** Zichy Mihály levele. Dr. Ambrozovics Dezső, a *Műcsarnok* szerkesztője, levélben megkérdezte Zichy Mihályt, vajjon keresztülvihetőnek tartja-e, hogy az orosz fővárosban nemrég megnyitott „Francia Művészek Kiállítása” mintájára ott egy magyar művészet fejlődését bemutató *magyar kiállítás* rendezhető volna-e.

Zichy Mihály kétségesen válaszolt a *Műcsarnok* szerkesztőjének. Rendkívül érdekes levele így szól:

Pétevár, 1899. február 26/13.

Mélyen tisztelt uram!

En is, még pedig közvetlen közelből figyelemmel kísértem az itteni művészeti mozgalmakat.

A fölvetett eszmék egyike sem éretl még megannyira, hogy tekintetbe vehető legyen — főképpen amaz irányban, amelyben ön a mi művészetünk hasznára fogantatottai óhajtaná.

Egyará franczia művészek váratlan szerencséje adta az impulzust. Erre jöttek egymásután az üzleti vállalatok. Legjobban tetszettek és keltek is az exotikus, sőt és skandináv műtermékek, — amelyeket most már kevernek műipari tárgyakkal, csipkével, ruhákkal stb. is — de egészben véve most már ez a divat is lejárt a magától.

Ha mi valami rendkívül szokatlan festészeti módokkal léphetünk föl, akkor talán a közfigyelmet föllingerelnek — a leghatározottabb, legtehetősebb rossznak is találkoztak heves pártolói! — de amint én tudom, a mi művészeink egyszerűen jól főttenek és nagyobb része műncheni tanárok növendéke. Már pedig a müncheni művészet irány általában mint jó el van ismerve, de föltűnést nem fog okozni még akkor sem, ha a legügyesebb *metteur en scene* lenne a kiállítás elrendezésével magbiza.

Röviden, én a jelenlegi időt nem tartom arra alkalmasnak, hogy a mi hazai művészetünket bemutatassuk.

Fáradhatatlan figyelemmel fogom követni az itteni állapotokat, ha nyitját látom, azonnal be fogom küldeni jelentésemet önöz.

Zichy Mihály.

**Műsorváltozás a Népszínházban. A *Népszínházban* holnap, kedden, Z. Bárdi Gabi gyöngékedése miatt, a műsorra tűzött *Görög rabszolga* helyett *Lilit* adják. A Jones-féle operett ugyanebből az okból a mai előadásról is lemaradt s helyette *A babát* adják.

** Somló Emma visszavonulása. Somló Emma, a *Magyar Színház* ismert, kiváló vígjátéki szubrettje, visszavonult a színpadtól is egy kedves újságíró kolegáinkkal, *Lovik Károlylyal*, házasságra lépett. A polgári kötés a VI. kerületi anyakönyvvezető előtt történt, az esketés szertartása pedig a kalvin-téri református templomban, a leszűkebb családi körben foljt la. A

völégény tanuja *Kiss József*, a menyasszony *Biró Árpád* volt. A fiatal művésznap tegnap este még felépett a *Gyurkovics leányok*: Micijében, amelyet ő vitt első diadalra. Ezzel a fellépésével egy színpadi karriert fejezett be, amely a legszebb jövőnek nézett előbe.

** Kitüntetett karmester. A *Magyar Színház* zenekari személyzete szép kitüntetésben részesítette egyik karmesterét, *Fekete Józsefet*, aki a legkiválóbb karmesteri tehetségek közül való. A zenészek toznap ezüst babérkoszorút adtak át nevenapja ötletéből jeles vezetőjüknek. A koszorunak, amelyet előadásokzében adtak át, következő a felirása: Szeretett karmesterünknek, *Fekete Józsefnek*, tisztelete jelölül, a *Magyar Színház* zenekara.

** Növendéksznészek évszáró vizsgálata. Az Országos Színész Akadémia évszáró vi zsgálati előadását e hónap huszonhatodikán tartják a *Várszínházban*. A *Venceli Kalmárt* adják elő, a két főszerepben *Bajor Rizával*, (Portia) és *Sébastyán Gézával* (Shylock). Az előbbi már elszereződött a *kolozsvári*, az utóbbi a pécsi színházhoz. A végzett növendékek egyrésze szintén kapott már szerződést a nagyobb vidéki színházaknál, ami nagyon örvendéles jelenség.

** Az Operaház előadása otthon. Az Operaházban holnap (kedden) este *Berté Héjpekely* című dalművét, a *Paraszubbeület* és végül a *Recco* balletet hozzák színre. A *Telefon Hirmondó* az előadás közvetíteni fogja s így az előzetek otthon is végighalghathatják, Opera után 11 óráig *cigányzenét* közvetít a *Hirmondó*.

TUDOMÁNY, IRODALOM.

Válasz Ballaginak.

Budapest, március 20.

Szarvas Gábor tisztán megfutott pályája már csak az emlékeztető s így a Nyelvtörténeti Szótár másik szerkesztőjére, *Simonyi Zsigmondra* hárult a kötelesség, hogy megvédje mesterének tisztelettel őrzött emléket és korszakos munkáját Ballagi Aladár szenvedélyes és erős támadásai ellen. E kötelességének *Simonyi Zsigmond* ma megfelelt és ugyanazon asztal mellől, a honnét néhány héttel ezelőtt két ízben hangzottak el *Ballagi Aladár* támadásai, higgadtan, tárgyilagosan, minden kezeség nélkül mutatta ki Ballagi ráfogásainak tarhatatlanságát. Érdekes fejtegetése közben csak egyszer esapott át a személyes térére és az akadémikusok derültése közt egy fényes leiterjakabot válogatott ki Ballagi Aladár egy történeti munkájából. Végül vizsgálatot kért az elhangzott vádak dolgában. A kiváló nyelvtudós nagyrédekü felolvasását úgy a tudós gyülekezet, mint a közönség lelkesen megfogadta.

Simonyi válasza iránt óriási érdeklődés nyilatkozott meg. Az akadémia kisterme csaknem egészen megtelt. Az elnöki széket *Szász Károly* foglalta el, aki azonnal felhívta *Simonyit*, olvassa fel válaszát Ballagi bírálatára.

Simonyi engedelmet kért az akadémiától, hogy *Zolnai Gyula* olvashassa fel dolgozatát, mert ő be van rekedve s nem képes egy órahosszat olvasni. Pedig kívánatos, hogy ebben az ügyben, amely ugyszólván az akadémia becsületbeli ügyévé vált, minden szó tisztán érthető legyen. A korlát mögötti hallgatóság, amely *Simonyi* tanítványaiából került ki, lelkes éljenzenben tört ki, amikor *Simonyi* leült.

A dolgozatot tehát dr. *Zolnai Gyula* olvasta fel. *Simonyi* először is elítéli a bírálatot azért, hogy durván megsérti az elhunyt jeles tudósunk, *Szarvas Gábor* iránti kegyeletet, annyival inkább, mert bebizonyítható, hogy a kegyeleten kívül az igazság is hiányzott a bírálatból. Nincs igaza, mikor a hiányokat büntül rója föl a szerkesztőknek, mert sehol a világban nincs hiány nélkül, teljes szótár. *Grimm* és *Littré* szótáraiban, melyekre a bíráló, mint ideálokra hivatkozott, ezerszámra mutatták ki általános ismert és fontos kifejezések hiányát. Nálunk még sajtóságos tudományos viszonyok is megkivánták a szótárnak hiányai mellett is gyors kiadását, mert nyelvünk és irodalmunk kútatóinak égető egyáltalán a régiségre, a nyelvújítás előtti korra szorítani, hogy nyelvtörténeti kérdéseinkben biztos alapra tegyünk szert. A fölolvásó bizonyítékokat idéz, melyekből kijönik, milyen gondosan iparkodtak még szerkesztés, sőt nyomtatás közben is az észlelt hiányokat pótolni és hogy még az anyagunk tetemes részét is ők maguk szerezték, kötelességükön fölül. Azt is hangsúlyozza, hogy a szótár nyelvtörténeti, nem pedig műveltségtörténeti szótár, s hogy főfeladata azon kifejezések magyarázata, amelyek a nyelv életére, a nemzeti észjárásra, a szóhasználatra stb. fontosak. Mindamellert nagy szolgálatot tesz a műveltségtörténet kútatójának is.

Ami az állítólagos hibákat illeti, a fölolvásó kimutatja, hogy ezeknek egy része nem is hiba, csak a bíráló tájékozatlansága nézte annak; egy más részük a szótárban csak hozzávetésül, még pedig

kérdőjellel adott magyarázat, s ezek a hozzávetések részben fényesen beváltak; a legkisebb rész hibaugyan, de könnyen megbocsátható, s ilyen nagy általános munkában elkerülhetlen. A fölolvásó előadja, hogy félreértések és egyéb hibák a legkitűnőbb tudományos művekben is előfordulnak. Idezi pl. *Ballagi Aladár* Wallenstein karabélyosairól szóló könyvéből a legerdekesebb leiterjakabot: hogy t. i. a szerző olyan könyvből, mely éppen a tábori életéről és élelméről szól, több helyen is 30—35 sósáskivétel élmez egy huszárszázadot, és pedig úgy esett meg, hogy a német forrásban emlegetett 30 sós bödön (*Salzküffel*) helyett 30 sósáskifit fordít (*Salzküffel*). A szótárnak hipotézisei közül különösen kiemeli az előadók a *Fegyverekre* és *Násfára* vonatkozó föltevéseket, melyeket azóta tények igazoltak.

A felolvasás befejeztével ismét éljenzés hangzott fel.

Most *Simonyi Zsigmond* maga kért szót. Kifejtji, hogy védelme nem lehet az utolsó szó ebben a közérdekű tudományos ügyben. Az avatlan közönség sem a vádiratot, sem a védelmet nem tudja tudományos értéke szerint mérlegelni. Az előadó tehát igen kéri az Akadémiát, hogy hallgatásával ne keltsse azt a látszatot, mintha leplezgetni akarná a visszaélést és csak a bizonyítékok elégtelensége miatt mentené föl a vádlottakat; hanem indítson vizsgálatot, hallgassa meg az összes szakértőket s aztán ítéljen határozottan és világosan ebben a kérdésben: *Jó-e a Nyelvtörténeti Szótár vagy rossz? Megtették-e a szerkesztők kötelességüket vagy nem?*

E két kérdőjelre az Akadémia ma nem reagált, s azonnal átment a tárgysorozat második pontjára.

Kozma Ferenc olvasta fel *Brassai Sámuel* mint esztétikus és műkritikus című jeles dolgozatát.

EGYESÜLETEK.

(Öreg honvédek egyesülete.) Az Országos Honvédségi Egyesület ma délelőtt tartotta a képviselőházban rendes évi közgyűlést, amelyen megjelentek báró *Bohus Zsigmond* elnöklésével *Thais Péter*, báró *Harvidányi Frigyes*, báró *Podmaniczky Frigyes*, *Nedeczky István* és mások. Az elnöki megnyitást után *Dévy Béla* jeles felolvasást az egyesület 1898. évi működéséről készített elnöki jelentést, bemutatta a számvizsgáló-bizottság értesítését s ennek alapján a közgyűlés megadta a pénztársorok a föltüntetvén. A közgyűlés után rendes felügyelő-bizottsági ülés volt, amelyen a februárban és márciusban beérkezett kérvényeket intézték el.

(A Magyar Fakeskedők és Faiparosok Országos Egyesülete) tegnap tartotta meg rendes évi közgyűlést *Bedő Albert* országgyűlési képviselő elnöklése alatt. A dr. *Unger Bernát* titkár által felolvasott évi jelentésből kiténik, hogy az egyesület mint a hazai fakeskedelem és faipar érdekeinek megővására hivatott központi testület feladatai teljesítésében, különösen a vasuti viteldjnek mérséklése és közvetlen kiviteli díjletek létesítése körül sikeresen működött. *Neuschloss Marcel* királyi tanácsos indítványára a közgyűlés az igazgató-választmányának, különösen pedig az elnöknek odandó tevékenységéért elismerést és köszönetet szavazott. Előzőnek utjonnan egyhangulag *Bedő Albert* országgyűlési képviselő, elnököknek *Vuk Gyula* és *Neuschloss Emil* választottak meg. Az egyesület vagyona az általa kezelt alapítványal együtt 8026 forint.

(A Kávéos közgyűlés.) A budapesti kávéipartársulat ma este tartotta LXXXIV-ik évi rendes közgyűlést *Pikler Armin* elnöklése alatt. Sajnálatos jelenti az elnök, hogy *Némái Antal*, az ipartársulat buzgó elnöke, erről az állásiról — valamely félreértés miatt — lemondott. Úgy hiszi, hogy azóta kiderült, hogy *Némait*, aki közszereletben áll, senki bántani nem akarta s kéri, válasszák meg őt újból egyhangulag elnöké. Ez zajos éljenzés közben meg is történt s aztán *Némait*et küldöttség ment, aki kijelentette, hogy enged a közbizalomnak s igyekszik ezentul is lelkiismeretesen vinni az ügyeket. Előterjesztésre került aztán az évi jelentés, amelyben az elnökség örömmel jelenti, hogy a fölfolyt esztendőben igen szép sikert mutatnának föl. Első sorban fölleptek a kávé iparág körében mutatkozott egészségellen konkurencia ellen s emlékiratot terjesztettek a kereskedelemügyi miniszter elé az iránt, hogy az ipartörvény revíziója alkalmával méltassa figyelmre a kávéosok mostani sereglmeit. Ennek az emlékiratnak az eredményül a miniszter leiratilag hívta fel a főváros tanácsát, hogy addig is, amíg a törvény revízió alá kerül, alkosson új szabályrendeletet, amelyben figyelembe veendők az emlékiratban kifejtett irányelvek. A másik fontos dolog az alapszabályok módosítása, amely szerint ezentul nemcsak ipartársulati rendes tagok, hanem pártoló tagok is lesznek s ezek évi díjait a segélyezésekre fordítják. A gyalogut-foglalás tárgyában két ízben is terjesztett az ipartársulat kerénynt a belügyminiszterhez s ez vegre is engedett a kérelmeknek és a szabályrendeletben meghatározott 3 méternyi szélességet két méterre engedte változtatni. Tavaly 4088 forint bevétel és 1781 forint kiadás volt s így a tiszta maradvány 2337 forint. A társulat főkegyvona 20,908 forint. A költéselőirányzat 2060 forint bevétel és 1650 forint kiadás mutat. Az ipartársulatnak 176 tagja volt. A jelentés előterjesztése után választmányi rendes tag lett: *Sztanai Miklós*.

Grünék Gusztáv, Hermann Mór, Sztowasser József, Holstein Armin, Freund Henrik, Póttag: Tichy József, Schön József, Klein Ignác. Felügyelő bizottsági tag: Brück Károly, Frenkel Henrik, Schreiber Hugó.

Nyíltér.

(Az e rovat alatt közzétettnek sem tartalmáért, sem alakjáért nem felelős a szerkesztőség.)

Alulírottak mélyen szomorodott szívvel tudják, hogy szeretett édes anyjuk

özv. Schwarz Henrikné
szül. Weltkugel Eleonora

f. hó 10-án d. e. 1/2 12 óraker hosszas szenvedés után életének 81-ik évében jobblétre szenderült.

A drága halott hült tetemeit f. hó 21-én d. e. 9 óraker fogjuk a halottas házból (VI. Szerencsés-utca 7. sz. a) az új ízr. sarktereből köznyugalomra kísélni.

Budapest, 1899. március havában.

Nyugodjék csendesen!

Schwarz József, Sebők Samu. özv. Laub Jakabné szül. Schwarz Katalin, Weinstein Jababné szül. Schwarz Mária, Weinreb Manó szül. Schwarz Regina, Austerweil Dánielné szül. Schwarz Zsófi, Schwarz Fanny mint gyermekei.

Schwarz Józsefné szül. Kornitzer Friderika, Sebők Samuné szül. Arányi Etel mint menyegyer, Weinstein Jakab, Weinreb Manó, Austerweil Dániel mint vejek. Számos unokája és dédunokája.

Lephatóságosabb
Guber Forras vasas-arzénos víz
Kapható az összes ásványvízes üzemekben, gyógyszertárakban és drogeriákban.
Muttoni és Willé, Budapest.

vérszegénység, női betegségek, légszomj, ideg- és bőrbetegségek stb. ellen.

DR. LÁSZLÓ MÓR
cs. és kir. orvoshallgató, 6 cs. és kir. fensége Károly István főherceg és 6 fensége Lipót Ágost Szász-Coburg és göthai herceg Háziának fogorvosa tisztelteti hozzá tudomásul, hogy hosszabb tapasztalásból visszatért és fogorvosi működését eddigi lakásán
VII. ker., Erzsébet-kört 15. szám
ismét folytatja.

TÖRVÉNYSZÉK.

§§ Az ügyvédi kamarából. Az ügyvédi kamara küszöbön álló tisztújítása tudvaleg két pártra szakította az ügyvédeket. A régi vezetőség jelöléseit a minap ismertették. Az ugynevezett reformpárt is nagyban készülődik s élénk agitációt fejt ki a jelöltjei érdekében, akiknek névsora ez: Elnök: Dr. Gyórfy Gyula; alelnök: dr. Friedmann Bernát; titkár: dr. Kenedi Géza; ügyész: Pollák Illés; pénztáros: dr. Novák Sándor. A választmányi rendes tagjai: dr. Brill Ignác, Sütvák Imre, dr. Darvai Fülöp, dr. Vámosy Károly, Szmik Lajos, dr. Kónig Vilmos, dr. Fridvasszky Sándor, dr. Deutsch Izidor, dr. Komlós Ágost, Melha Kálmán, Matuska István, Árkai Kálmán; póttagok: dr. Baracs Marcel, Rakovszky Géza, Stern Sámuel, dr. Németh Imre, dr. Fejérváry Kálmán, dr. Váczonyi Vilmos. A párt kétszáz tagból álló végrehajtó-bizottságot küldött ki, s ez ügyben holnap este az ügyvédi körben értekezletet tart, amelyet banket követ.

§§ Egy sajtópör, három szerkesztő. A múlt év elején rövid hír alakjában adta tudtúl a Magyar Újság olvasóinak, hogy Esztergom város polgármestere és még két tisztviselője ellen hivatalos hatalommal való visszaélés miatt fegyelmi eljárást indítottak. A hírt másnap a Friss Újság és a néhai Országos Hírlap is közölték. A főügyészség mindhárom lap ellen sajtópört indított s a mai esküdtészi tárgyaláson Bleicher Miksa a Magyar Újság segédszerkesztője, Habár Mihály, a Friss Újság felelős szerkesztője és Lipsey Ádám az Országos Hírlap akkori szerkesztője voltak a vádlottak. Habár Mihályt Farkasházi Fischer Zsigmond ügyvéd védte, a másik két szerkesztő maga védekezett. Az esküdték tagjai lettek: Stobents Gusztáv, Kristóffy Gyula, Becher Frigyes, dr. Némethy Géza, Mogyoróssy Alajos, dr. Weinck József, Horváth Lajos, Vörös László, Fielinger Károly, Mandello Hugó, Kiss István, megyeri Krausz Lajos, rendes tagok: dr. Pálos Géza és Körömy Árpád. — A szerkesztő kérdésének tisztázása s a vád- és védekezés után az esküdték felőlről tanácskozássra vonultak vissza s a verdikét Vörös László esküdt hirdette ki. Az esküdték, akiknek harminckilenc kérdésre kellett felelniük, egyhangulag kimondták, hogy a közölt hírből van rágalmazás és hogy a szerkesztők felelősek a hírért, de azért mindhárom szerkesztőt két szóval el, illetve hat szóval hat ellen nem vétkecsnek nyilvánították, mire a bíróság fölmentette a vádlottakat.

§§ Öt évi fegyházra ítélte járásbíró. Zomborból írják: Az itteni törvényszék szombaton tárgyalta Keszler János volt zombori járásbíró bűnügyét, aki 1500 forintnyi bírsággal sikkasztott el. Keszler a sikkasztást beismerte, de tagadta, hogy a jegyzőkönyveket meghamisította és az ellenanyagokat megsemmisítette. A törvényszék azonban ezt is bebizonyítottak vette és csak dr. Pataj Sándor védő amaz előterjesztését fogadta el, hogy a vádlott a 81 rendbeli sikkasztást egy akaratelhatározásból követte el. A törvényszék a vádlott járásbíró hivatali sikkasztásért öt évi fegyházra és nyolc évi hivatalvesztésre ítélte. A tárgyalásnak nagy közönsége volt. Az ügyész sulyosbítást, a védő a minősítés dolgában és enyhítésért felebbezett.

§§ Radios, a bőbeszédű. A Radios néven híres cigányfamiának valamelyik hajtása állott ma dél-előtt a pestvidéki törvényszék előtt, hogy beszámoljon a két év előtti bűneiről. Acsádon történt ugyanis két év előtt, hogy a barna legény véresre verte ifjú Benech Mihályt.

Elnök: Igaz-e ez a dolog, Radios?

Vádlott: Szépen kérem a tekintetes törvényszék és a tekintetes törvényszéki nagy urakat...

Elnök: Ne beszéljen annyit!

Vádlott: Csókolom a kezeiket, hát hogyan mondjam?

Elnök: A dologról beszéljen és ne csókolgasson senkit.

Vádlott: Minálunk ugy szokás mondani...

Elnök: Igaz-e, hogy maga véresre verte Benech Mihályt?

Vádlott: Már mint én? Hiszen ugy megjedtem tőlük, csókolom... vagy nem csókolom... hogy az ágy alá bujtam.

E pillanatban a törvényszéki jegyző eltűszontette magát.

Vádlott: Kedves jó egészségére kívánom a nagyságos urakat! (Derűtség.)

A tanúk kihallgatása után Radios megint szó-lásra jelentkezik.

— Mit akar? — kérdi az elnök.

Vádlott: Beszélni.

Elnök: Hát beszéljen.

Vádlott: A tanuk hozudnak! Meg vannak véve! Tegyenek hitet, tegyenek hitet. Ugy-e nem mernek hitet tenni? Hát mért nem tesznek hitet?

Elnök: Hiszen megesküsznek valamennyien!

Vádlott: Hamis, hamis, mind hamis.

A törvényszék négy havi fegyházra ítélte Radiosot, aki kijelenti, hogy ennyit nem vállal el.

Elnök: Felelőbe?

Vádlott: Felelőbezek.

Elnök: Figyelmeztetem, hogy többet is kaphat.

Vádlott: Felelőbezek!

Elnök: Kaphat egy esztendő is!

Vádlott: Felelőbezek!

Elnök: Hát akkor menjen haza.

Vádlott: Kívánok jó egészséget!

TÁVIRATOK.

Miniszterválság.

Berlin, március 20. Poniukai körökben beszélnek, hogy Gossler hadügyminiszter legközelebb le fog mondani. Egy ideig még megmarad a hadügyminisztérium élén, nehogy ugy tűnjék föl a lemondása, mintha a legutolsó parlamenti események okozták volna bukását.

Az új párisi nuncius.

Páris, március 20. A Gaulois jelentése szerint monsignore Benoit Lorenzelli sardesi érseket fogják párisi pápai nunciussá kinevezni.

Politikai verekedés.

Brux, március 20. A német radikálisok tegnap gyűlést tartottak, melyen Wolf képviselő a politikai helyzetről beszélt. Beszédét heves támadással kezdte Thun ellen és azért a gyűlésen levő kormánybiztos figyelmeztette, hogy mérsékelje magát. Wolf mindazonáltal folytatta támadását, mire a kormánybiztos feloszlatta a gyűlést és büntető följelentést tett Wolf ellen. Az elosztás után a német radikálisok és a szocialdemokraták összevették és csak a rendőrség tudta a rendet helyreállítani. Több szocialdemokrata veszedelmesen megsebesült.

Francia tengerészeti vita.

Páris, március 20. A képviselőház ma folytatta a haditengerészeti költségvetés tárgyalását. Riouner tengerügyi miniszter kritikálta Lockroy tengerészeti miniszter programját. Pártolta a páncéloshajók és cirkálók építését és dícsérte a francia hadiszereket.

Claudinon a tenger alatt járó csónakokról beszélt és azt mondta, hogy nem hiszi, hogy Franciaország valamivel is megelőzte volna a külföldöt. Lockroy indiskréciója — ugymond — Angolországunk segrítésé-

gére lesz, hogy tenger alatt járó csónakok építését siettesse.

Lockroy tengerészeti miniszter kijelenti, hogy nem követett el semmiféle indiskréciót és szemérveti Claudinonnak, hogy leszállítja a francia tengerészeti erőmeit, ha azt állítja, hogy Franciaország semmivel sincs előbb a külföldnél, pedig a Gustave Zede jóval felette áll Németország és Olaszország tenger alatt járó csónakjainak.

A hozenzollerni hercegek.

Kiel, március 20. Valdemár hercegnek, Henrik herceg legidősebb fiának a hadseregbe és a haditengerészetbe való beiktatásánál Vilmos császár beszédét mondott, amely körülbelül így szólt:

A mai nap nagy jelentőségű a haditengerészet névze, mert a távol Keleten időző Henrik herceg fia először viseli ma azt a kabátot, amelyet atyja és sok derék tiszt visel a haza szolgálatában. Egyik kiváltsága a hozenzollerni hercegeknek, hogy tízedik évüktől kezdve tanulják ere őket és munkájukat a haza szolgálatába állítani és az első gárdaszerebélnek, amely már sok hozenzollerni herceget látott soribaiban. Azután azt a reményt fejezte ki a császár, hogy a herceg tetterővel, hűséggel és a hazának ugyanazzal a szeretetével fog kitűnni, mint derék atyja. Szálljonak szerencseálmánaink túl a tengereken, az új Németország felé. Henrik herceg — hurra!

A beszéd után a császár díszszemlért tartott a tengerészeti csapatok fölött.

A Fülöp-szigetek.

Washington, március 20. Otis tábornoknak egy tegnap kelt távirata szerint az amerikai ágyunaszádok teljesen bevették egész Laguna de Bayt. A Pasig folyó mentén álló dandár Wheaton tábornok vezetése alatt egészen Morang tartományig verte vissza a fölkelket. Tegnapelőtt este a fölkelők a Pasig folyótól délre megtámadták Nheaton tábornok csapatainak egy részét. Az ütközetben két amerikai elesett és husz megsebesült. Tegnapp reggel Wheaton a filippinokat 15 angol mérföldnyire visszakergette dél felé. A fölkelők 200 halottat hagytak a csatatéren, az amerikaiak vesztesége csekély volt.

A kommun évfordulója.

Páris, március 20. A kommun évfordulóját tegnap este számos lakomán ünnepelték meg dicsőtől tisztelettel, miközben forradalmi dalokat énekeltek. Rendezvények nem fordultak elő.

Valami készül Spanyolországban.

Madrid, március 20. A félhivatalos Reforma szerint híre jár, hogy valami nagyfontosságú esemény bekövetkezését várják, amely ki fog hatni Spanyolország általános politikájára és szükségessé teszi, hogy a cortest előbb hívják össze, mint eredetileg tervezték.

Az olaszok Kínában.

London, március 20. A Reuter-ügynökségnek jelentik Pekingből tegnapi kelettel: De Martino olasz követ visszahívását most már hivatalosan is jelezték. Azt hiszik, hogy ez az intézkedés ártani fog Olaszország tekintélyének Kínában s legalább egyelőre Olaszország követeléseinek visszavonását fogja maga után vonni.

Róma, március 20. Csi-Csen-Lo-Feng kínai követ ide érkezett s meglátogatta Canevaro külügyminisztert, kivel egy óráig tanácskozott. Irányadó helyen azt mondják, hogy a tanácskozás igen barátságos volt s hogy a konfliktus békés megoldása legközelebb várható.

Róma, március 20. A király ma Grenel ellentengernagyot fogadta, aki legközelebb Kínába megy, hogy átvegye az olasz hajóraj vezényletét.

A déli sark felé.

Berlin, március 20. A német délsarki expedíció 1901-ben fog utra kelni. A felfedező ut vezetője lovag Drigalszki tanár lesz, aki 1891—93-ban a grunlandi expedíció feje volt.

Közgazdasági táviratok.

Berlin, március 20. (A Budapesti Napló tudósítójának távirata.) Esti forgalom. Négyezerreltök magyar aranyáradék 100.40. Magyar koronáradék 97.75. Osztrák hitelrezevény 250.40. Osztrák-magyar államvasut 155.—. Déli vasut 29.40. Északnyugati vasut ——. Elbavölgyi vasut ——. Orosz bankjegy készpénz 216.10. Buschtiehradi ——. Orosz bankjegy ——. (Ultimo.) Lombard ——.

Frankfurt, március 20. (A Budapesti Napló tudósítójának távirata.) Esti forgalom. Osztrák hitelrezevény 229.79. Osztrák-magyar államvasut 154.60. Déli vasut 29.20. Magyar aranyáradék ——. Magyar koronáradék ——. Osztrák aranyáradék ——. Osztrák ezüstáradék ——. Osztrák papíráradék ——. Bécsi bankjegyesület ——. Alpsi bányarézvény ——. Olasz áradék 94.50. Diskontó-bank 199.60. Lanra-kohó ——. Harreni 182.75. Gyöngye. New York, március 20. Liszt helyben 2.85. Buza márciusra 80.—, májusra 73.1/2, júliusra 71%. Tengeri májusra 39.%. —.

Chicago, március 20. Buza márciusra 67%, Tengeri májusra 34%.

KÜLÖNFELEK

Egy divatos poeta dalából.

A gyűrűjével, tudja még,
Van az üvegbe véve:
Itt állunk, anno domini
Ez ablak mélyedésbe.
Itt mondta nekem, szombaton,
Egy kedves, házi bálon,
„Menjen kérem, mert én magát
S modorát ki nem állom!”
Ha azt kívánja, hogy higgyem,
Ugy nyíltan mondja, és ne,
— Mint akkor este mondta volt —
Egy ablakmélyedésbe.

Elmondta volt kegyetlenül,
Haragban égve, nyersen,
Hogy el nem olvasná nekem
Se tárcámát, se versem;
És hogyha tán véletlenül,
El is olvasta néha:
Egynek a verselése rossz,
Másnak témája léha.
Ha azt kívánja, hogy higgyem
Úgy nyíltan mondja, és ne,
— Mint akkor este mondta volt —
Egy ablakmélyedésbe.

Mert megmondotta már nekem,
Nem egy előde régen,
Hogy kellemetlen szerfelett
Az én őszinteségem;
És azt is tudtam, higgye el,
Már kis gyerek koromba:
Hogy aki őszintén beszél,
Az rendszerint goromba;
De *last not least* azt is tudom.
Valódi büntetésre,
Hogy nincsen szükség, — megbecsájt, —
Egy ablakmélyedésre.

S így szívesen hallgattam el
Hogy az mondá a bálon:
„Menjem kérem, mert én magát,
S modorát ki nem állom!”
Szívesen, mert hisz biztos, önt
Az egy csöppet se bántja,
Ha egy üres fejű ficsúr
Vagy tökfilkó lerántja; —
De én merészelttem, s ezért
Van az üvegbe véve:
Itt történt, anno domini,
Ez ablakmélyedésbe.

Latzkó Andor.

+ Változó szerenese. Magyarországon van sok száz olyan kórorvos, akinek az évi fizetése nem haladja meg az ötszáz forintot; budapesti orvosok között is sok akad olyan, aki néhány krajcárért ír egy-egy receptet. Ezzel szemben mesés azoknak az öszezgeknek a nagysága, amelyeket egy angol or-

vosi szaklap szerint egyes kezelő orvosok kaptak pácienseiktől tiszteletdíjakként. A legnagyobb orvosi tekintélyeknek, például Mackenziének, Gullnak, Jennernek háromszázezer forint évi jövedelmük volt tiszteletdíjából. Az öszez legnagyobbról része azokból az ötszáz forinttól ötezerig terjedő honoráriumokból került ki, amelyeket e hírneves orvosok egyszeri beteglátogatásért vagy konzilióért kaptak. Astley Cooper sebészianár egy-egy sikerült operációért ötszáz-háromezer forintot kapott, de nem egyszer tizezeret is dugdazog páciensektől. Egy alkalommal ezer guineát (tizezer forint) adott neki Hyatt nyugat-indiai kereskedő, aki egyenesen azért ment Londonba, hogy Cooperrel operáltassa magát. Ugyanakkor a két asszisztensnek egyenként háromszáz forintot nyújtott át a bőkezű beteg. De már a régebbi időben is jó soruk volt a hírneves orvosoknak. A múlt században dr. Dimsdale londoni orvos meghívást kapott II. Katalintól Pétervárra, hogy oltsa be a cári családót. Utiköltség fejében hatvan ezer forintot, tiszteletdíjnak százhuszszázöt fizeztet neki a cárné és azonkívül élethossziglan hatezer forint évidíjat.

+ Hogy van? — Rosszul. Konstantinápolyban nagyon sokba kerül ez a mindennapi kérdés: Hogy van? És pedig az ottani keresztényeknek, akiknek pedig különösen az utóbbi időben nem valami rózsás a soruk. A kalifa birodalmában azonban legfelsőbb utasításra mindenki jól kell, hogy érezze magát és boldognak kell éreznie magát mindazoknak, akik olyan dicső földön pillantották meg a napvilágot amilyen Törökország. Ezt sokan nem akarják átérteni és azért jó néhány száz titkos rendőr grasszál különösen azokban a negyedekben, ahol keresztények nagy számban élnek s jaj annak, akit rajta érnek azon, hogy nem jól éri magát. Két ismerős összetalálkozik. Az egyik megkérdi, mit is kérdezhetne mást hamarjában, mint azt, hogy:

— Hogy van?
— A másik feleli:
— Rosszul.

Ez a szócska a boldogtalannak éppen huszonhat és egy negyed aranypiaszterjébe kerül. Mert ahol két ember kezdet fog, ott mindig lebzsel egy detektív, aki a törvény nevében ráteszi a kezét arra, aki „rosszul” van és bekiséri. Ott rásózzák a bírságot, azonkívül meg kell még hallgatnia egy szónokatot, amelynek az a lényege, hogy neki nincs joga, hogy „rosszul” érezze magát és az ilyen panasz nagyon alkalmas arra, hogy „a lakosság nyugalmát megzavarja”. A szegény megbírságot óvakodik is attól, hogy a jövőben panaszra nyiljanak ajkai. A szegény ember azonban még sem mond le arról a jogáról, hogy jól kipanaszkodhassa magát, azért Perában a keresztények elhatározták, hogy ha ezentalálkoznak az utcán s az egyik azt kérdi, hogy „hogyan van?” arra a másik nem fogja azt felelni, hogy „rosszul”, hanem

valami jelet fog adni a kezével, olyan szabadkőműves jelet, amiből már meg fogják érteni egymást. Mert egy „rosszul”-ért huszonhat és negyed piaszter aranyban mégis csak sok. A rendőrség tehát ezental nagyon rossz üzleteket fog csinálni a „hogyan van?” — Rosszul”-társasjáték révén. A dolgotban még csak az a titokzatos, hogy miért szed a rendőrség a megbírságtól éppen huszonhat és egy negyed piasztert?

+ Mezzofanti. Március 16-án volt ötven esztendeje annak, hogy a világ legnagyobb nyelvismérője meghalt. Giuseppe Mezzofanti bíboros volt ez az érdekes ember, aki Bolognában 1774. szeptember 17-ikén született mint egy szegény ácsnak a fia. Már az iskolában feltűnt az a páratlan tehetsége, amellyel az idegen nyelveket a legnagyobb könnyűséggel el sajátította. Nagy volt már a nyelvismerete akkor is, amikor 1797-ben a bolognai egyetemen az arab nyelv tanárává nevezték ki, erről az állásáról azonban a következő esztendőben lemondott, mert nem akarta magát alávetni a republikánusoknak. Nagyon igénytelen, szerény ember volt és csak a tanulmányaitól talált gyönyörűséget. Alig néhány száz lírát költött el egy esztendő alatt. Valóságos mohósággal fektült neki minden grammatikának, amely a kezűgyébe akadt s roppant nagy szeretettel tanulmányozta az idegen irodalmakat. Minden Bolognába került utas jó volt neki arra, hogy az ő nyelvkinésének a gazdagságát megerősítse. Ugy, hogy 1800-ban, mikor az osztrák hadak bevonultak Bolognába, magyarokat, németeket, horvátokat és csehekét is meggyöntáthatták a kórházakban. Aki csak átutazott Bolognán, nem mulasztotta el, hogy föl ne kutassa ezt a nyelvészcsodát. 1817-ben az angol Stuart Rose azt írja Mezzofantirol, hogy husz nyelven olvas és tizennyolc nyelven ír. Lord Byron elcsudálkozott ennyi nyelvismeret hallatára. Mezzofanti — mondotta — a babilóni torony építése idejében általános tolmács lehetett volna. Különösen meglepte angol tudása. Ami a német nyelvet illeti, a dán Molbech azt beszéli, hogy nagyon járatos volt a német irodalomban s hogy Schiller és Goethe ő vezette be Bolognába. Meglepő volt az, amikor száz, sváb és osztrák dialektusban beszélt egymásután a legkifogástalanabb hangsúlyozásban. A német trónörökös, a későbbi IV. Frigyes Vilmos király írja dr. Tholuknak, hogy Mezzofanti úgy beszélt vele, mint egy német, kísérőivel pedig épp oly jól beszélt, mint egy francia, angol, vagy svéd. 1830-ban állítólag már harminceket nyelvet beszélt, 1836-ban ez a szám negyvenötre emelkedik, 1839-ben már ötvenre. 1831-ben Rómába hívják meg, ahol a vatikáni könyvtár őrének, majd bíborosnak nevezik ki. Élete vége felé legalább százharom nyelvet tudott, legalább azt állítják róla.

REGÉNY.

Edith bosszuja.

— REGÉNY. —

Irtá: SZÁNTÓ KÁLMÁN.

MÁSODIK FEJEZET.

A kegyelmes asszony.

Fenn az urasági kastélyban már egyik fogat a másikat érte. Julius 20. és 21-dike minden esztendőben ünnep volt a különben vendégnem-járta Illésfalvy kastélyban. Az első napon a családalapító ös, Illés mester névünnepeát ülik már századok óta, kisebb-nagyobb melegséggel, a szerint, amilyen kegyeletet éppen a sorszerinti unoka „örökszázados ösenek érdemei iránt táplál. A második nap a legutóbb elhunyt családó, néhai Dániel gróf különös emlékének van szentelve, akit a vigasztalan özvegy, mióta ez árnyékvilágot idehagyta, a maga hatalmi körében valóságos családi szentté avatott.

Messze környék urai, már akiknek bármi cimen bejárta volt az Illésfalvy grófi házhoz, beállítottak e napon hivatalanul is a tölgyfa-galyakkal különösen is feldíszített kastélyba. Természetesen, miután előbb a kegyelmes asszonnyal együtt végighallgatták az ünnepi misét az illésfalvi új gót templomban, mely szintén az elhunyt gróf nagyobb lelki üdvére épült az özvegy kegyessége által, aki a lebontott régi templom oltárképe mellé — *Illés a tizes szekeren* — újat is festetett: *Dánielt az oroszánok barlangjában*. Az oltárkép a régebbi vendégek körében sokszor kellett egy-egy eltűnt mosolyt. Mert mindannyian jól emlékeztek ugyan, hogy Dániel gróf-

nak, földi élete korában, nem egyszer volt alkalma arany sörényű oroszánok barlangjában megfordulni, de arról nem tudtak, egyikükük sem tudott, hogy ezek az oroszánok Dániel gróftól sértetlenül hagyták volna. Sőt jobban arról tudtak, hogy inkább mindannyiszor jól megszagatták vala. És még azzal is meglehetősen tisztában voltak, hogy éppen eme különféle barlangokban szerzett gyógyulatlant sebei vitték néhai jó Dániel gróftól a korai sirba.

Ugyane jó emléki, régebbi vendégek azt sem felejtették még el, hogy a boldogult gróf életében szintén ünnepelelt ugyan a keitős szenteket — melyeknek mindegyike, a jelenlegi özvegy grófnénak nem kicsiny keserűségére, éppen az őtestamentomi kegyes történetekből volt választva — de akkoriban a misék voltak rövidebbek, jóval rövidebbek, ellenben a rákövetkező lakomák hosszabbak, vigabbak, zajosabbak. Az élesebb szeműek általában azt is megfigyelték, hogy idők folyamán micsoda óriás változáson ment boldogult Dániel gróf keresztül az özvegy grófné emlékeiben, ugyanannyira, hogy ha szegény ma feltámadna poraiból, nem ismerhetne önmagára. Valóságos visszajá lett magamagának, s most már elképzelhetjük, hogy milyen lehetett földi életében, ha a grófné életében úgy élt, mint utánzó mintaképe a keresztény alázatosságnak és hitbeli buzogságnak, az önmegtágózkodásnak és lemondásnak, mindenek fölött pedig a feddhetetlen hitvesi hűségnek és szeretetnek.

Mindaz azonban réges-régi, ides-tova husz esztendő dolog és éppenséggel nem nevetni való, hogy ez idő alatt valami nemesítő zománvonta be az özvegy szívében elhalt férje emlékéit. Sőt teljesen méltányolni való, ha már csupán a gyermekek érdekében történt is, akiknek nevelése egészen a grófné felügyelete alatt történt. Apjuk elhunytakor a legidősb, Korinna is legfőlebb tizennyolc éves lehetett s a következő Györgyöt és Hildát nyolc-tíz évi különbség választotta el egymástól.

Ezeknek a tulságosan jól emlékező uraknak emlékezetében nem is lehet olyan tökéletesen megbízni. Közöttük nem egy heteken keresztül ott dárdidózt Dániel gróf életében az illésfalvi kastélyban s tán még most is szájjában van a sok válogatott jegyű pezsgőnek, gombás pástétomnak és fácán-fogolypecsenyének az íze; a jelenlévő urak közül nem egy van, aki az éjszakákon át tartó halber- és makoó-banokban a háziúrtól sok szép hold földet szerezhetett; de talán egy sincs közöttük, akinek ugyanilyen alkalomból eredő *bonjai* az özvegy az elhunyt asztalfőjében, mindenféle értéktelen egyéb haszontalanságok között, meg nem találta volna. Akinek a ceruzával odafirkantott aláírását ki tudta betűzni, attól, ha csak lehetett, be is hajította. Mert ezeken a nagy tételeken folyó esatározásokon egyedül a háziúr volt a mindig és mindenkor készpénzfizető, pénz fogytával a vendégek sokszor jászottak hozomra, gyakran elfelejtett, soha föl nem emlegetett hozomra.

Ha Dániel grófnak hirtelen bekövetkezett halála társadalmilag nagyot változtatott az illésfalvi kastély életmódján, a családi élet berendezésében bizonyára még sokkal nagyobb. Nem tagadhatni, a grófnénak már férje életében lettek volna, különösen a vagyonkezelést, valamint hitvestársa szabados életmódját illető, határozottan eltérő nézetei, de azok mind hajótörést szenvedtek a grófnak mérhetetlenül kifejlődött önféjűségén, melylyel megszokott életmódjából egy hajszálnyit sem volt hajlandó engedni. Mikor aztán magára maradt a grófné, egyszerre kilépett alárendelt helyzetéből, egész erővel ragadta meg a gyepőt s teljes erényivel hajította végre, nem is foganat nélkül, mélyreható reformját.

Igaz, hogy helyzete nem is volt éppen nehéz. A nélkül, hogy a ház külső méltóságát lefokozná, csak a drága versenyistállót kellett felszámolnia, s a sok látható cselszédés egy részét szelnek bocsátania, s már a háztartás költségeit negyedére szállíthatta alá. (Folyt. köv.)

† **Hangos telefon.** A francia posta- és táviró-minisztérium államtitkára, Mougeot, kísérleteket végeztet mostanában a hangosan szóló telefontal. Az új felfedezés abban áll, hogy a telefon drótjára egy mikrofont erősítenek, amely a közvetített levegőhullámokat megerősíti annyira, hogy nem szükséges oda szorítani fülünkbe a kagylót, hogy meghallhassuk a jelentést, sőt akkor sem kell a telefonhoz mennünk, ha beszélni akarunk, hanem kényelmesen szólhatunk a szoba bármely részéből. A minap maga Mougeot tett próbát a kabinet tagjaival s a vendégek rendkívül el voltak ragadtatva attól a tökéletességtől, amelylyel a telefon az emberi hangot közvetítette.

† **Mind a kettőnek igaza van.** A szabaleány: Igazán nem tudom, mit akar a nagysága ettől a túlkörtől? Azt mondja, hogy csunyán mutat, pedig én úgy látom, hogy nagyon szépen mutat.
Az ur (sohajtiva): Magának igaza van, de a feleségemnek is igaza van, fájdalom.

Tempora mutantur.

— Jelenet. Történik a Váci-utca sarkán. —

Egy ur: (idegen igazgatója nyakkendőjét egy kirakat ablakában) Hallatlan! (órára néz) Fél hét mult! Még tíz percig várok.

Egy járókelő: Alázsolgája! Hogy van mindig? Mit szól ehhez az időhöz? Friss!

Az ur: Mhm!... Ajánlom magam.

A járókelő: Brrrr! Jó mulatást kívánok! (Elsétál.)

Egy másik járókelő: Szervusz Pista! Ahá! téli-kabátban; tegnapelőtt még felöltő nélkül jártunk. Hja, tempora mutantur!...

Az ur: Mhm!... Szervusz.

A másik járókelő: Szervusz! (Elsiet.)

Egy hűvös ur: Szervusz Pista! Mit szólsz az időhöz? Hűvös szellők lengedeznek! Szervusz! Sietek. (Elrohan.)

Az ur: (Idegesen dobol a kirakatablakon.)

Egy megfigyelő: Hohó! Jóestét, úcsám uram! Na, didereg, ugy-e; észrevette már, hogy az ibolyás-asszonyok újra gesztenyét árulnak?

Az ur (kétségbeesetten): Óh igen. Jó estét kívánok! — Ha ez még soká tart, átváltozom leveli békává!...

Egy jól táplált ur: Hogy van, kedves barátom?
Az ur (keserűen): Köszönöm, jól! Az idő hidegnek mondható.

A jól táplált ur: Óh, ezt én előre tudtam. Három napja szakratnak a lábaim. Tudja...

Az ur (homlokát törülgetve): Tudom kérem, hogyan tudnám; jóeszkát kívánok!

A jól táplált ur (sértődötten): Jóeszkát! (Távovik.)

Az ur: Óh, ez tűrhetetlen...

Egy sportsman: Szerenose fel! Na pajtkám, úgy lehet még korcsolyázunk! Éjszaka fagyni fog...

Az ur (dadogva): Hogyne, biztosan!... Szervusz!... Még két percet várok, ez egyszerűen... Végre Helen! Isten hozta!

A hölgy: Soká vártam? Át kellett öltöznöm. Mit szól ehhez az időhöz?

Az ur: (kitörve.) Friss! Tegnapelőtt még felöltőbe jártunk. Hja, tempora mutantur! Hűvös szellők lengedeznek! Észrevette már, hogy az ibolyás asszonyok újra gesztenyét árulnak? Éjszaka fagyni fog, de én ezt előre tudtam; már három napja szakrat a lábaim!... Köszönöm, ennyi éppen elég volt! Csókolom a kezét. (Elrohan.)

A hölgy: Jézusom! Ez megőrült!...

Egy másik ur: Kezét csókolom? Mit szól ehhez az időhöz?

A hölgy:....!

Fonográf.

KÖZGAZDASÁG.

Ipar és kereskedelem.

A magyar általános hitelbank ma délelőtt tartotta meg gróf Andrássy Aladar vólóságos belső titkos tanácsos elnökelete alatt rendes közgyűlését 27 részvényes jelenlétében, kik 21,720 részvényt 1076 szavazattal képviseltek. A dr. Sietner helyettes-igazgató által felolvasott jelentés a már a tavalyi jelentésben jelzett pénzügyi és gazdasági pangás tovább fennállását konstataja, nemkülönben azt a nagymértvű fejlődést, mely nyugati kereskedelmünkkel a gazdasági élet minden ágában tapasztalható volt. Innen van, hogy a nyugati országok a rendelkezésükre álló tőkéiket újonnan jobban értékesíthetvén, azoknak nálunk való elhelyezését mindinkább tartózkodtak. Ezzel karöltve járt az általános kamatlábnak nem csekély emelkedése, minek folytán 3/4 százalékos és 4 százalékos belső tőkeletési értékpapí-

jainknak eladásra a külföldön majdnem teljesen szünetelt, a monarkhiában pedig ilyenmő fizetlek lebonyolítását annyival is inkább hátráltatta, mivel a termes nem volt elő kedvező, hogy jelentékeny kivitel folytán az országba nagyobb tőkék befolyhattak volna. A politikai helyzetnek, különösen a monarkia két állama közti viszonyoknak bizonytalansága szintén jelentékenyen lelkosította a vállalkozási szellemet s a tőkének hajlandóságát részvénytársasági vállalatokban való részvételre. Mindezekben van indokolva, hogy a 3/4%-os magyar koronajáradek elhelyezésére alakult szingidikus még nem volt lebonyolított. Használéppen nem volt lehetséges a fővárosi kölcsön átvételére egyesült pénzüzetek által a mult évben gyakorolt opció alapján átvett 4%-os fővárosi kölcsönkötvényeket teljesen elhelyezni és a folyó évi március hó 1-én újabb opciójogot gyakorolni.

A jelentés felemli a magyar földhitelintézet zálogleveleit, a Ganz és társa részvénytársulat 4 1/2% kötvényeit és a magyar koricurip részvénytársaság részvényeit iránt kőfőtt egyezményeket, továbbá a Diesel-motorok számára történt részvénytársaság alapítást, konstataja továbbá, hogy azon iparvállalatok, amelyeknél a bank részvénytársaságok által érdekelve van, igen kedvezően indultak, csupán a „Hungaria gőzmalom részvénytársaság” nem fog osztalékot fizetni, hanem üzleti feleslegét leírások előjaira fordítja, a „Danubius” részvénytársaság üzleti feleslegét szintén a jövő év számlájára írja, de kiemelés, hogy az idén beérkező számos megrendelés a jövő évre kielégítő jövedelemre enged következtetni.

A bank- és árnosztály 818,547 frt tiszta nyereséget tüntet fel (1897-ben 792,274 frt), amiből 25% a bécsi kereskedelmi és ipar-hitelintézetnek jut. Leszámítottatott 115,315,173 frt összegű váltó. A pénztári forgalom tett 912,997,103 frtot. A forgalom, a folyószámla és bizományi üzletben 2,536,005-99 frtra, ércpénz váltókban és pénzemekben 377,262,397 frtra rogtott. Az üzlet-eredményeszámla szerint a tiszta nyereség 1,819,543 frt. Az igazgatóság indítványozza, hogy a tiszta nyereségből részvényenként 18 forintosztalék fizetessék. a tartalékalapnak javadalmazására s annak 5,000,000 frtra felemelésére 150,000 frt fordítassék.

A közgyűlés az igazgatóság indítványát egyhangulag elfogadta s a felügyelő bizottságot újra megválasztotta.

Az Adria magyar tengerhajózási részvénytársaság mérlegszámlájának adatai a következők:

Vagyon: Tulajdon hajóink 7,503,630-15 frt. Építés alatti hajókra teljesített részletfizetések 478,071-33 — 7,981,701-48 frt. Társasági palota Fiumében 1,174,405-34 frt. Anyagraktár épület 22,695-00 — 1,197,100-34 frt. Pénztárszámla 15,522-15 frt. Bankoknál elhelyezett összegek 83,972-65 frt. Adóssok 406,619-28 frt. Tengeri és vasuti szállítási díjak: Fiumében és külföldön beszedendő szállítási díjak 459,773-86 frt, ebből fizetendő hajóköltségek, utánvételek és átvételi díjak 308,770-38 — 151,003-48 frt. Értékpapírok: Magyar kir. kereskedelmiügyi miniszteriummal letett 75,000 n. é. koronajáradek a 92-50 95,103-75 frt, 150,000 korona n. é. Pesti Magyar Kereskedelmi Bank 4%-os záloglevele a 97-50 73,125-00 — 108,228-75 frt. Atmeneti tételek 25,429-72 frt, 1899-ik évben elszámolandó utakra adott készpénzelőlegek és anyagköltségek 257,553-50 — 1,048,329-53 frt. Összesen 10,227,131-35 frt.

Teljes: Részvénytőke 2,500,000 — frt. Előbbségek: Papírértékű előbbségek 2,236,100 — frt, kisorsolt, de fel nem vett 1898. december 31-én visszaváltandó papírértékű előbbségek 160,400 — 2,396,500 — frt. Fiumei telek 130,000 — frt. Jelzálog kölcsön 343,103-73 — 473,103-73 frt. Tartalék alap 624,000 — frt. Biztosítási tartalék alap 837,459 — frt. Tibor gőzös eladásából keletkezett nyereség 34,422-68 — 871,881-68 frt. Nyugdíj alap 62,400 — frt. Értékesítői tartalék alap 2,702,862-13 — 4,261,143-81 frt. Hitelzők 110,697-31 frt. Elfogadványok és utalványok 36,179-57 — 146,876-88 frt. Egyenleg mint nyereség: Folyó évi nyereség 420,262-35 frt, nyereség áthozat 1897-ről 29,304-58 — 449,566-93 frt. Összesen 10,227,131-25 frt.

A Magyar Földhitelintézet alapítói tegnap délelőtt gyűlést tartottak Szilágy József koronáról elnöklete alatt, amely alkalommal rendezték az alapítványi helyek ügyét. E szerint id. Wodiner Albert alapítványi helyére elfogadták Harikányi János bárót, a Zichy Guido alapra Hadik János grófot, a Lamberg Ferencé alapra Lamberg Ferenc grófot. Az igazgatósági elnöki állásra első helyen jelölték Desseffy Aurél grófot, második helyen Szapáry István grófot, harmadik helyen Zichy Pál Ferencet. Megválasztottak a következő felügyelő-bizottsági tagok: Gróf Andrássy Sándor, gróf Batthyány Lajos, gróf Csáky Albin, dr. Császka György, gróf Károlyi Sándor, Kovács Sobesityén Endre, gróf Mailath József, gróf Nádasdy Ferenc, gróf Pejacsevich László, dr. Schlauch Lőrinc, gróf Szapáry István, Szilágy József, gróf Sztáray József, gróf Wenckheim Frigyes, gróf Zichy Ferenc, gróf Zichy Pál Ferenc, gróf Cziráky Antal (uj). Semsey László (uj).

Az Első Leánykiházasítási Egyesület mint szövetséget tegnap tartotta XXXVI. rendes közgyűlést Schwarz Ármín elnökelete alatt nagy részvétel mellett.

Az évi jelentésből kiveszszük, hogy az 1898. kezelési év az igazgatás minden ágában lendületes emelkedést mutat. A mérleg egyes tetelei világosan hirdetik, hogy az intézet a gyermekbiztosítást eredményosan kultiválja. 1898. évben 10,208 jutalékrész, tulnyomólag a fiatalabb korosztályokból irtak be. Népszámlálók és visszatérítések fejében 4,717,022-28 koronát fizettek ki. A 806,236-64 korona üzleti eredményből 747,100-44 koronát a matematikai díjtartalékhoz csatoltak, amelyvel az 4,120,486-84 koronára emelkedett. A hivatalnokai nyugdíjalapra 4000 koronát szavaztak meg. Ez az alap tehát 29,957-16 koronát tesz ki.

A fennmaradó 161,577-20 koronát alapszabályozó javadalmazásokra a külön tartalékalaphoz és a népszámlálók felemelési alaphoz csatolták, amely alapok ezáltal 446,419-80 koronára emelkedtek. A mérlegszerűleg kimutatott 4,724,417-80 korona vagyony fedezetet nyer jó jövedelmű budapesti házakban, melyek leírások után 1,501,195-72 korona befektetési értékekkel vannak felvéve, 1,225,503-18 korona takarékbetétekben, 1,351,696 korona 4 1/2 %-os elsőrendű biztonsági értékpapírokkal, továbbá kötvényközlésökben és kintlevő követelésekben.

Dr. Alexander Bernát, a felügyelő bizottság elnökének előterjesztett indítványára a felmentést egyhangulag megadták. Schwarz Ármín elnökségének 30. évfordulója alkalmából az ez évi igazgatósági jelentéshez egy a többi igazgatósági tagok által aláírt emléklapot mellékeltek, amelyben méltatják azokat az érdemeket, miket hosszú működése alatt szerzett. Az emléklap tartalmának felolvasása viharos helyesléssel találkozott.

Miután meg lemhényi Dávid Endre tag indítványára, ki szép szavakkal szintén Schwarz Ármín elnök érdemeiről megemlékezett, az igazgatóságnak és felügyelőbizottságnak köszönetet és elismerést szavaztak, a közgyűlés az előbbi felügyelőbizottsági tagokat egy évi tartamra újból megválasztotta. A jegyzőkönyv hitelesítésére Dietz Miksát és Nemess Henriket küldték ki. A közgyűlést ezután Schwarz Ármín elnök élénk éltetésével befejezték.

Nagy üzletképtelenség Oroszországban. Kienből jelentik, hogy kumbari cukorexportőr és nagyiparos beszüntette fizetését. A passzírak két millió rubelt tesznek ki.

Szeszárak. A kontingens nyersszesz ára Budapesten 17,25 forint pénzben 17,50 forint áruban. — Bécsben a nyersszesz ára 18 forint pénzben, 18,20 forint áruban.

Juhvásár. (A budapesti marhavásártéri vásári pénztár részvénytársaság tudósítása.) Felhajtás 485 darab juh. Jegyzett árak: Elsőrendű ürü 22 1/2 — 23 1/2 krajcár, páronként 19 — 22 forint, középmínőségű ürü 22 1/2 krajcár, páronként — 20 forint, anyajuhok — 20 krajcár, páronként — forint, rackajuhok I. sz. mínőségű — krajcár, páronként — forint, kiverési juhok — krajcár, páronként — forint. A szükségesítet rendkívül csekély, miért is az árak kilogrammonként 1 krajcárral hanyatlottak, s e körülménynek tulajdonítható, hogy az egész felhajtás elkelt.

Budapesti sertés-konzumvásár. A ferencvárosi petróleum-rakodónál lévő székes-fővárosi sertés-konzumvásár arjegyzése 1899. március 20-án. Készlet 179 darab. Érkezett 98 darab. Összesen: 277 darab. Eladott 113 darab. Maradt 164 darab. — Napj árak: 120 — 180 kgr. sulyban 49 — 51 krajcár, 220 — 250 kgr. sulyban 48 — 52 krajcár, 330 — 380 kgr. sulyban 49 — 51 krig. Öreg nehez páronként 400 — 500 kilos 45 1/2 — 47 1/2 krajcár, Malcsok 42 — 44 krajcár, különként. A vasár hangulata lanyha volt.

Bécsi vágómarhavásár. A st.-marxi központi vásárcsarnokban ma megtartott vágómarhavásárára felhajtottak 3782 darab magyar, 860 darab galiciai, 98 darab bukovinai, 724 darab németországi, — silány, összesen tehát 5573 darab szarvasmarhát. Árak csökkenetek 1 — 2 forinttal.

Jegyzések: 100 kilogrammonként élő sulyban: magyar hizókör I. mínőségű 32 — 35 — forint, kivételesen — forint, II. mínőségű 27 — 31 forint, III. mínőségű 23 — 26 forint, galiciai hizókör I. mínőségű 33 — 35 — forint, kivételesen — frt, II. mínőségű 28 — 32 frt, III. mínőségű 24 — 27 frt, német hizókör I. mínőségű 35 — 38 frt, kivételesen 39 1/2 forint, II. mínőségű 30 — 34 forint, III. mínőségű 26 — 29 forint, legelő ökör — forint, bika és tehén 19 — 32 forint.

A budapesti gabonatózsdé.

Budapest, március 20.

A buzaüzletben a forgalom élénk volt. A kínálat jó, a vételkedv is élénkebb volt és annak ellenére, hogy csak néhány malom vásárolt, a forgalomba 26,000 métermázsra került, amelyekért 5 krajcárral, de finomabbarúnál 10 krajcárral magasabb árakat fizettek. Egyéb gabonamérekben csekély forgalom mellett az árak változatlanok maradtak.

Eladatok:

Buza. Tiszavideki: 600 mm. 78 1/2 k. 16 frt 70 k, 1000 mm. 78 1/2 k. 10 frt 67 k, 100 mm. 80 k. 10 frt 65 k, 200 mm. 77 k. 10 frt 65 k, 100 mm. 79 1/2 k. 10 frt 70 k, 100 mm. 80 k. 10 frt 70 k, 100 mm. 77 k. 10 frt 65 k, 100 mm. 78 1/2 k. 10 frt 65 k, 100 mm. 78 k. 10 frt 60 k, 100 mm. 81 k. 10 frt 60 k, 100 mm. 89 k. 10 frt 60 k, 300 mm. 79 1/2 k. 10 frt 60 k, 100 mm. 79 1/2 k. 10 frt 60 k, 600 mm. 78 1/2 k. 10 frt 60 k, 100 mm. 78 k. 10 frt 50 k, 200 mm. 79 k. 10 frt 55 k, 100 mm. 77 1/2 k. 10 frt 45 k, 100 mm. 79 1/2 k. 10 frt 45 k, 100 mm. 78 k. 10 frt 45 k, 200 mm. 78 1/2 k. 10 frt 35 k, 100 mm. 78 1/2 k. 10 frt 35 k, 100 mm. 79 1/2 k. 10 frt 55 k, 100 mm. 79 k. 10 frt 55 k.

Pestvidéki: 200 mm. 77 1/2 k. 10 frt 50 k, 500 mm. 79 1/2 k. 10 frt 50 k, 200 mm. 78 1/2 k. 10 frt 47 1/2 k, 100 mm. 79 1/2 k. 10 frt 35 k, 100 mm. 77 k. 10 frt 30 k, 100 mm. 78 k. 10 frt 30 k, 100 mm. 77 1/2 k. 10 frt 30 k, 100 mm. 78 1/2 k. 10 frt 27 k, 100 mm. 78 1/2 k. 10 frt 27 k.

Fehérmegyeri: 200 mm. 78 1/2 k. 10 frt 55 k, 200 mm. 77 1/2 k. 10 frt 35 k, 100 mm. 79 1/2 k. 10 frt 35 k, 300 mm. 77 k. 10 frt 20 k.

Első tiszavideki: 190 mm. 78 k. 10 frt 50 k, 200 mm. 79 k. 10 frt 52 1/2 k.

Buda-tiszavideki: 200 mm. 78 k. 10 frt 45 k.

Minden szó egyszeri beiktatása petít... békéből 2 kr. Címmelet elátozt...

APRÓ HIRDETÉSEK

A hirdetésekre díjmentesen ad felvilágosítást a kiadóhivatal: József-körút 18. szám.

Levelelbeli tudakozásokra ingyen adunk felvilágosítást, csak a válasza szükséges belyeget kell mellékelni. Tudakozásoknál a hirdetés számát a kiadóhivattal mindig közölni kell.

Szöke 18. Levele van kívánt helyen.

„Kétnefelejtset.” Levelemet postáról elhozatta. Kérem választást... 3965

Ésdeve kérem azt a gyönyörű fekete-zöld... 3966

Pintyőke. Egy páros napon utazom... 3962

Szellemi uton éhajtok kedves hölgyekkel... 3960

2-3 év. A levelezőlapot megkaptam... 3212

Vezérlőcsillagom. Hogy mégis mi lehetett oka... 3961

Menyecske 24. Levelei rébuszok. Igen jó... 3961

Gyönyörű fekvési Budapesti környék... 3958

Egy felső-magyarországi... 3959

Gyárihelyiség 400 öles udvar... 3624

Édesem. Ne tépd a szivemet darabonként... 3624

Édesem most magácska a csunya... 3967

Csak Csintalan! Kedves levelet megkaptam... 3967

Ls. Levelem jelzése nyilván elvesztett... 3967

Éva! Legnagyobb meglepetéssel olvastam... 3967

Lakást és teljes ellátást keres... 3967

Gyönyörű fekvési Budapesti környék... 3958

Egy felső-magyarországi... 3959

Gyárihelyiség 400 öles udvar... 3624

Regényes fekvési VILLA 12 szobával... 3945

Akác magoneok 1 évekes ezre 5 korona... 3940

Egy teljesen jó karban lévő bicikli... 2205

Péküzletbe állást keres egy csinos... 2001

Fuvola-leckéket ad zenedét végzett... 2158

Egy intelligens megjelenésű úriember... 2171

Nagyon szegény munkás családnak... 2196

Könyvelő és levelező... 3897

Gyors- és gép- (Yost-féle) írást... 2172

Egy bolti helyiség a Németh utcában... 2203

Birtok eladó. Szatmár megye 156 holdas... 2200

„Kereskedelmi Vegyeszet” a hanyatló század... 2200

Gőzcséplőgép vezérlő... 3964

Kossuth Lajos (1848.) életnagysága... 2159

Egy jó karban lévő bicikli... 2177

Ujfandáni, egy éves, gondozás... 2190

Fess fiatal özvegy vagy fiatal leány... 2210

Házasulandó urak és férjhez menendő nők... 2202

Angol alaposan lebet megtanulni... 2194

Egy majdnem egészen új nyitott, könnyű... 2194

Szép írásu hivatalnok bármilyen írásbeli... 5005

I fkt 20 krajcár árkor kamatozt... 2196

Bérbéradó 5000 holdas, egyike az ország... 2204

Birtokot, 6-800 holdast keresek... 2203

Tiszteséges fiatal ember hivatali... 2200

„Kereskedelmi Vegyeszet” a hanyatló század... 2200

Könnyű fizetési feltételek!... 2200

Egy varróleány felvételi... 2191

Papagáj, mely jól beszél... 2198

Egy majdnem új pedálos... 2184

Egy magányos nő bármily megfelelő... 2192

Csinosan butorozott... 2202

Cigareták „The Dido.”

Saison! beállítás figyelemztem... 2194

Nevelőnőket idegen nyelv- és zeneismeretekkel... 2194

Aki célszerű és olcsó ruhát akar venni... 2194

férfi- és gyermekruha különlegességi áruházhoz... 2194

„Kereskedelmi Vegyeszet” évente 2-3000 frt... 2194

Felhívás! A tavaszi időnyre felhívjuk... 2194

Schwarz M. L. Budapest, V., Váci-körút 4... 2194

Főnyeremény-nél többet ér a „Kereskedelmi Vegyeszet”... 2194

A Magyar) Aszfalt-Részvénytársaság... 2194

NEDVES LAKÁSOK pincék stb. gyökeres szárazzá tételét. Telefon.

Kétségtelenül a leghatasosabb szer... 2194

Rösler fogvize mert ez nyomban előlítja... 2194

561- és gyermekruha varrást... 2194

Törlesztéses kölcsön földbirtokra!

Kölesség a valódi becsület... 2194

Ingatlan- és Jelművelődési... 2194

Szegényember az, akinek nincs meg a „Kereskedelmi Vegyeszet”... 2194

Aki célszerű és olcsó ruhát akar venni... 2194

férfi- és gyermekruha különlegességi áruházhoz... 2194

„Kereskedelmi Vegyeszet” évente 2-3000 frt... 2194

Felhívás! A tavaszi időnyre felhívjuk... 2194

Schwarz M. L. Budapest, V., Váci-körút 4... 2194

Főnyeremény-nél többet ér a „Kereskedelmi Vegyeszet”... 2194

A Magyar) Aszfalt-Részvénytársaság... 2194

NEDVES LAKÁSOK pincék stb. gyökeres szárazzá tételét. Telefon.

Kétségtelenül a leghatasosabb szer... 2194

Rösler fogvize mert ez nyomban előlítja... 2194

561- és gyermekruha varrást... 2194

COPYING OFFICE.

Bárminemű írás-munkákat, leírásokat, sokszorosításokat... 2194

Olecsó arany és ezüsteladás, valamint a legszebb... 2194

Grünberger A. Béla örökösök Budapest, Városház-tér 9... 2194

Nagy vagyont szerzett a „Kereskedelmi Vegyeszet”... 2194

2-3000 forint biztos jóvedelmre... 2194

VAGYONT szerzett a „Kereskedelmi Vegyeszet”... 2194

„Kereskedelmi Vegyeszet” könyvtárával... 2194

UJPEST, István-utca 2. szám.

Legjobb szabó AZ „ANGOL SZABÓ”

KERÉKPÁR-ÖLTÖNY ft. 8.- FELÜLTŐ . 9.- SACCO-ÖLTÖNY . 9.-

„ANGOL SZABÓ.” NÁL KOHN HEILMANN ÉS FIAI KÁRÓLY-KÖRÜT 12.

A PONTOS CIMRE ÜGYELNI TESSÉK.

